Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
JEAN RICHARD DE LA TOUR
2 päivänä heinäkuuta 2026 [1]

Asia C-300/25 [Duftošek] [i]

SQ
vastaan
YR

(Ennakkoratkaisupyyntö – Nejvyšší soud (ylin tuomioistuin, Tšekin tasavalta))

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Asetus (EU) 2016/1103 – Tuomioistuimen toimivalta, sovellettava laki sekä päätösten tunnustaminen ja täytäntöönpano aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa – 1 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta ja 1 artiklan 2 kohdan g alakohta – 3 artiklan 1 kohdan a alakohta – Aviovarallisuussuhteiden käsite – Omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneet aviopuolisot – Kyseisten aviopuolisoiden avioliittonsa aikana yksinomaan yhteisomistukseen hankkima kiinteä omaisuus – Avioeron jälkeen nostettu kanne, jossa vaaditaan yhteisomistussuhteen purkamista ja kyseisen yhteisen omaisuuden jakamista

I Johdanto

1. Tšekin tasavallassa asuvat aviopuolisot, jotka valitsivat sopimuksella omaisuuden erillisyyden järjestelmän soveltamisen avioliittoonsa, hankkivat yhteisomistukseensa Ranskassa sijaitsevaa kiinteää omaisuutta. Aviopuolisoiden erottua toinen puolisoista on nostanut Tšekin tuomioistuimessa kanteen, jossa hän vaatii kyseisen yhteisomistussuhteen purkamista ja yhteisen omaisuuden jakamista Tšekin yleisten oikeussääntöjen mukaan.

2. Ennakkoratkaisua pyytäneen Nejvyšší soudin (ylin tuomioistuin, Tšekin tasavalta) on ratkaistava kysymys siitä, onko tuomioistuimella, jossa kanne nostettiin, kansainvälinen toimivalta sen käsittelemiseen. Nejvyšší soud pohtii, miten oikeusriidan yhteys avioliittoon vaikuttaa siihen, kuuluuko kanne asetuksen (EU) 2016/1103 [2] – jossa säädetään aviovarallisuussuhteiden käsitteen määritelmä – vai asetuksen (EU) N:o 1215/2012 [3] soveltamisalaan, kun aviopuolisot valitsivat sellaisen aviovarallisuussuhteiden järjestämistavan, jossa heidän varallisuussuhteensa eivät määräydy avioliiton mukaan, ja kun aviopuolisoiden välinen yhteisomistussuhde ei riipu heidän avioliittonsa jatkumisesta.

[1] Alkuperäinen kieli: ranska.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

[2] Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa 24.6.2016 annettu neuvoston asetus (EUVL 2016, L 183, s. 1).

[3] Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2012, L 351, s. 1; jäljempänä Bryssel I a -asetus).

3. Nyt käsiteltävä aviovarallisuussuhteiden käsitteen tulkintaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö on esitetty uudessa asiayhteydessä, kun otetaan huomioon unionin tuomioistuimen siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita koskeva oikeuskäytäntö, joka koskee aikaa ennen aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan asetuksen 2016/1103 voimaan tulemista, sekä unionin lainsäätäjän kyseisessä asetuksessaan tekemät valinnat.

4. Kun asetuksen 2016/1103 soveltamisalan ulkopuolelle on jätetty asiat, jotka koskevat ”omaisuuteen liittyvien esineoikeuksien luonnetta”,[4] kun Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 1 alakohdan mukaan asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen, toimivalta on yksinomaan sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa kiinteistö sijaitsee, ja kun nyt kyseessä oleva yhteisomistussuhde perustuu tällaisiin esineoikeuksiin, on heti selvää, mikä kysymys tässä asiassa on ratkaistava. On ilmeistä, että toimivaltainen tuomioistuin voitaisiin määrittää kahden keskenään ristiriidassa olevan liittymäperusteen mukaan eli aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain tai esineoikeuksiin sovellettavan lain mukaan.

5. Niinpä unionin tuomioistuimella on nyt tilaisuus määritellä täsmällisesti, mitkä seikat kuuluvat avioliittoon tai sen purkamiseen liittyvien aviopuolisoiden välisten varallisuussuhteiden alaan siinä tosiasiallisesti hyvin usein esiintyvässä tilanteessa, jossa aviopuolisot, joiden omaisuus on erillistä, ovat hankkineet yhdessä kiinteistön. Kysymys edellyttää monitahoista pohdintaa, koska kyseinen määritelmä on esitettävä sellaisena, että se sopii yhteen unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevän Bryssel I a -asetuksen ja asetuksen (EU) N:o 650/2012[5] soveltamisalojen rajaamisen yhteydessä tarkoitettujen kiinteää omaisuutta koskevien esineoikeuksien määritelmän kanssa. Tarkkana on oltava myös siksi, että asetuksen 2016/1103 soveltamisalan määrittäminen vaikuttaa myös muunlaisiin yhteisomistussuhteisiin, joita (entisten) aviopuolisoiden välillä voi olla, mahdollisesti sen mukaan, minä ajankohtana yhteisomistus puretaan (avioliiton aikana vai sen purkamisen jälkeen), ja myös kolmansien oikeuksiin.

6. Koska aviovarallisuussuhteiden käsitteen rajat on määritettävä asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyn kyseisen käsitteen määritelmän ja asetuksen 1 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetyn asetuksen soveltamisalan rajoituksen perusteella, esitän jäljempänä syyt sille, miksi mielestäni

– kyseinen käsite kattaa aviopuolisoiden väliset varallisuussuhteet, jotka perustuvat yhteisomistukseen, johon ei sovelleta aviopuolisoiden valitsemaa sopimusperusteista aviovarallisuussuhteiden järjestämistapaa, ja

– kiinteän omaisuuden yhteisomistuksen purkamista ja kyseisen yhteisen omaisuuden jakamista koskevassa oikeusriidassa ei ole kyse kyseisessä asetuksessa tarkoitetusta asiasta, joka koskee kyseiseen omaisuuteen liittyvien esineoikeuksien luonnetta.

4 Ks. asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan g alakohta.

5 Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta 4.7.2012 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EUVL 2012, L 201, s. 107 sekä oikaisut EUVL 2012, L 344, s. 3 ja EUVL 2013, L 60, s. 140).

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

1. Bryssel I a -asetus

7. Bryssel I a -asetuksen I luvun otsikko on ”Soveltamisala ja määritelmät”, ja siihen kuuluvassa 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, riippumatta siitä, millaisessa tuomioistuimessa niitä käsitellään. – –

2. Tätä asetusta ei sovelleta

a) luonnollisten henkilöiden oikeudelliseen asemaan, oikeuskelpoisuuteen tai oikeustoimikelpoisuuteen eikä myöskään aviovarallisuussuhteisiin tai sellaisiin suhteisiin liittyviin varallisuussuhteisiin, joilla niihin sovellettavan lain mukaan katsotaan olevan avioliittoon verrattavia vaikutuksia;

– –”

8. Asetuksen II luvun otsikko on ”Toimivalta”, ja siihen kuuluu useita jaksoja, mukaan lukien 6 jakso, jonka otsikko on ”Yksinomainen toimivalta”. Asetuksen 6 jaksoon kuuluvan 24 artiklan 1 alakohdan ensimmäisessä alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Seuraavilla jäsenvaltion tuomioistuimilla on asianosaisten kotipaikasta riippumatta yksinomainen toimivalta:

1) asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta, sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa kiinteistö sijaitsee.”

2. Asetus 2016/1103

9. Asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 15, 18 ja 52 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(15) Avioparien oikeusvarmuuden turvaamiseksi heidän omaisuutensa osalta sekä tietyn ennakoitavuuden varmistamiseksi olisi kaikista aviovarallisuussuhteisiin sovellettavista säännöistä säädettävä yhdessä ainoassa säädöksessä.

– –

(18) Tämän asetuksen soveltamisala olisi ulotettava kaikkiin aviovarallisuussuhteita koskeviin yksityisoikeudellisiin näkökohtiin, jotka kattavat puolisoiden omaisuuden päivittäisen hoidon ja aviovarallisuussuhteiden purkautumisen erityisesti puolisoiden erottua tai toisen puolison kuoltua. Tässä asetuksessa termiä ’aviovarallisuussuhteet’ olisi tulkittava itsenäisesti, ja sen olisi käsitettävä paitsi säännöt, joista puolisot eivät saa poiketa, myös kaikki valinnaiset säännöt, joista puolisot voivat sopia sovellettavan lainsäädännön mukaisesti, sekä kaikki sovellettavan lainsäädännön olettamasäännöt. Sen olisi käsitettävä

sekä omaisuusjärjestelyt, jotka tietyissä kansallisissa oikeusjärjestelmissä nimenomaisesti ja yksinomaisesti koskevat avioliittoa, että kaikki varallisuussuhteet, jotka on toteutettu puolisoiden välillä sekä puolisoiden ja kolmansien osapuolten välillä ja jotka johtuvat välittömästi aviosuhteesta tai sen purkamisesta.

– –

(52) Aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaksi määritettyä lakia olisi sovellettava aviovarallisuussuhteisiin alkaen siitä, että toisen tai kummankin puolison varallisuus luokitellaan eri omaisuuslajeihin avioliiton aikana ja sen purkamisen jälkeen, ja päättyen siihen, että varallisuus ositetaan. Lain tulisi käsittää aviovarallisuussuhteiden vaikutukset puolison ja kolmansien osapuolten oikeussuhteisiin. Puoliso voi kuitenkin vedota aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaan lakiin kolmatta osapuolta vastaan tällaisten vaikutusten soveltamiseksi ainoastaan, jos puolison ja kolmannen osapuolen oikeudelliset suhteet ovat syntyneet aikana, jolloin kolmas osapuoli tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää kyseisestä laista.”

10. Asetuksen 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan aviovarallisuussuhteisiin.

Sitä ei sovelleta vero-, tulli- tai hallintoasioihin.

2. Tämän asetuksen soveltamisalaan eivät kuulu seuraavat asiat:

– –

c) elatusvelvoitteet;

d) perimys kuolleen puolison jälkeen;

– –

f) avioeron, asumuseron tai avioliiton mitätöinnin tapauksessa oikeus siirtää tai tasata puolisoiden kesken avioliiton aikana karttuneita vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkeoikeuksia, jotka eivät ole tuottaneet eläketuloa avioliiton aikana;

g) omaisuuteen liittyvien esineoikeuksien luonne; ja

h) kiinteään tai irtaimeen omaisuuteen liittyvien oikeuksien kirjaaminen rekisteriin, mukaan lukien kirjaamisen oikeudelliset edellytykset, ja tällaisten oikeuksien rekisteriin kirjaamisen tai kirjaamatta jättämisen vaikutukset.”

11. Asetuksen 3 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

a) ’aviovarallisuussuhteilla’ kaikkia niitä sääntöjä, jotka koskevat avioliiton tai sen purkamisen seurauksena syntyneitä varallisuussuhteita puolisoiden välillä sekä heidän suhteissaan kolmansiin osapuoliin;

b) ’avioehtosopimuksella’ puolisoiden tai tulevien puolisoiden välistä sopimusta, jolla he järjestävät aviovarallisuussuhteensa;

– –”

12. Asetuksen 6 artiklan, jonka otsikko on ”Toimivalta muissa tapauksissa”, b alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos jäsenvaltion millään tuomioistuimella ei ole toimivaltaa 4 tai 5 artiklan nojalla tai jos on kyse muista kuin näissä artikloissa säädetyistä tapauksista, toimivalta ratkaista puolisoiden aviovarallisuussuhteita koskevat kysymykset kuuluu sen jäsenvaltion tuomioistuimelle,

– –

b) jonka alueella puolisoiden viimeinen asuinpaikka oli, edellyttäen, että toinen puolisoista edelleen asuu siellä silloin, kun asia pannaan vireille tuomioistuimessa, – –”

13. Asetuksen 2016/1103 21 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovellettavan lain yhtenäisyys”, säädetään seuraavaa:

”Aviovarallisuussuhteisiin 22 tai 26 artiklan nojalla sovellettavaa lakia sovelletaan kaikkeen aviovarallisuuteen kuuluvaan omaisuuteen sen sijainnista riippumatta.”

14. Asetuksen 27 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovellettavan lain soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”Sen lain säännösten mukaisesti, jota tämän asetuksen nojalla sovelletaan aviovarallisuussuhteisiin, määräytyvät muun muassa seuraavat seikat:

a) joko toisen tai kummankin puolison omaisuuden luokittelu eri omaisuuslajeihin avioliiton aikana ja sen jälkeen;

b) omaisuuden siirtäminen omaisuuslajista toiseen;

c) puolison vastuu toisen puolison veloista ja vastuista;

d) joko toisen tai kummankin puolison valtuudet, oikeudet ja velvollisuudet, jotka koskevat omaisuutta;

e) aviovarallisuussuhteiden purkaminen ja omaisuuden ositus, jako tai myynti;

f) aviovarallisuussuhteiden vaikutukset puolison ja kolmansien osapuolten välisiin oikeussuhteisiin; ja

g) avioehtosopimuksen aineellinen pätevyys.”

B Tšekin oikeus

15. Tšekin siviililain nro 89/2012 (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) 708 §:n mukaan puolisoiden varallisuus, jota ei ole suljettu pois oikeussuhteista, kuuluu puolisoiden yhteiseen omaisuuteen. Kyseisen 708 §:n 2 momentin mukaan yhteiseen omaisuuteen sovelletaan lakisääteistä järjestelmää, sopimukseen perustuvaa järjestelmää tai tuomioistuimen päätökseen perustuvaa järjestelmää.

16. Siviililain 709 §:n 1 momentin mukaan lakisääteisessä järjestelmässä yhteisomaisuuteen kuuluu se, minkä toinen puolisoista on hankkinut tai minkä molemmat puolisot ovat hankkineet yhdessä avioliiton aikana, lukuun ottamatta kyseisessä säännöksessä erikseen yhteisomaisuuden ulkopuolelle rajattua omaisuutta.

17. Siviililain 716 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan puolisot voivat sopia lakisääteisestä järjestelmästä poikkeavista aviovarallisuussuhteista.

18. Siviililain 717 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan sovittuna järjestelmänä voi olla esimerkiksi omaisuuden erillisyyden järjestelmä.

19. Siviililain 729 §:n mukaan omaisuuden erillisyyden järjestelmässä puoliso voi määrätä vapaasti omaisuudestaan ilman toisen puolison suostumusta.

20. Siviililain 1115 §:n 1 momentin mukaan henkilöt, jotka omistavat omaisuuden yhdessä, ovat yhteisomistajia.

21. Siviililain 1140 §:ssä säädetään, ettei ketään voida pakottaa pysymään yhteisomistuksessa ja että kullakin yhteisomistajalla on aina oikeus vaatia yhteisomistuksesta irrottautumista, jos yhteisomistuksen kohde voidaan jakaa osiin, tai yhteisomistussuhteen purkamista.

22. Siviililain 1143 §:ssä säädetään, että jos yhteisomistajat eivät pääse sopimukseen yhteisomistussuhteen purkamisesta, tuomioistuin ratkaisee asian jonkin yhteisomistajan pyynnöstä. Jos tuomioistuin tekee ratkaisun yhteisomistuksen purkamisesta, se tekee samalla ratkaisun yhteisomistajien omaisuuden jakamisesta.

III Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

23. Kantaja SQ ja vastaaja YR avioituivat 1.5.2015 ja päättivät, että heidän varallisuussuhteisiinsa sovelletaan aviovarallisuusoikeudessa tarkoitettua sopimukseen perustuvaa omaisuuden erillisyyden järjestelmää [6] ja Tšekin lakia.

[6] Tšekin hallitus toteaa, että kyseinen järjestelmä eroaa aviovarallisuussuhteisiin sovellettavasta lakisääteisestä järjestelmästä. Siitä, että edellä mainittua järjestelmää, jossa säädetään omaisuuden yhteisomistuksesta, sovelletaan siinä tapauksessa, etteivät puolisot ole valinneet sopimusperusteista järjestelmää, ks. siviililain 708 §:ää koskeva kommentti, jonka kirjoittaja on Zuklínová, M., ”§ 708”, teoksessa Zuklínová, M. ym., *Občanský zákoník, Komentář, Svazek II*, Wolters Kluwer, Praha, 2023.

24. Aviopuolisot hankkivat avioliittonsa aikana yhteisomistukseensa kiinteistön[7] Pariisista (Ranska), ja SQ:n mukaan kummallakin entisistä puolisoista on omistuksessaan jakamattomasti puolet kiinteistöstä.[8] Avioliitto purettiin vuonna 2020. Aviopuolisoiden viimeinen vakinainen asuinpaikka oli Tšekin tasavallassa. Entisten puolisoiden välisessä oikeusriidassa on kyse edellä mainitun kiinteän omaisuuden yhteisomistuksen purkamisesta ja kyseisen omaisuuden jakamisesta.[9]

25. Kanteen ensimmäisen asteen tuomioistuimena käsitellyt Obvodní soud pro Prahu 5 (Prahan 5. kaupunginosan alioikeus, Tšekki) katsoi 26.10.2022 antamassaan ratkaisussa, että kyseisen yhteisomistuksen purkamista ja omaisuuden jakamista koskeva menettely liittyy oikeussuhteeseen, johon sovelletaan yleisiä oikeussääntöjä, ja että se kuuluu näin ollen Bryssel I a -asetuksen aineelliseen soveltamisalaan. Asetuksen 24 artiklan 1 alakohdan mukaan toimivalta tutkia tällainen kanne on sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa kiinteistö sijaitsee, eli tässä tapauksessa Ranskan tuomioistuimilla.

26. Městský soud v Praze (Prahan kaupunkioikeus, Tšekki) kumosi ensimmäisen asteen tuomioistuimen antaman ratkaisun kantajana olevan SQ:n valituksesta. Městský soud v Praze katsoi, että oikeusriita kuuluu asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan siksi, että aviovarallisuussuhteiden käsite on unionin oikeuden itsenäinen käsite, joka kattaa kaikki valinnaiset säännöt, joista puolisot voivat sopia sovellettavan lainsäädännön mukaisesti. Näin ollen myös puolisoiden omaisuuden erillisyyden järjestelmää on pidettävä kyseisessä asetuksessa tarkoitettuna aviovarallisuussuhteiden järjestelmänä, kun on kyse avioliittoon perustuvista varallisuusoikeuksista. Tästä seuraa, että asetuksen 2016/1103 6 artiklan b kohdan nojalla kansainvälinen toimivalta tutkia kanne on Tšekin tuomioistuimilla.

27. Vastaaja YR teki kyseisestä ratkaisusta kassaatiovalituksen Nejvyšší soudiin.

28. Nejvyšší soud korostaa, että entisille aviopuolisoille kuuluvan kiinteistön yhteisomistuksen purkamista ja omaisuuden jakamista koskeva oikeusriita kuuluu kansallisen yksityisoikeuden mukaisten yleisten oikeussääntöjen soveltamisalaan[10] eikä tällaisella oikeusriidalla ole yhteyttä avioliittoon tai oikeuteen, jossa säädetään aviopuolisoiden välisistä varallisuussuhteista, ja että yleisesti katsotaan, että tällaisessa menettelyssä on kyse Bryssel I a -asetuksen 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta siviili- ja kauppaoikeudellisesta asiasta. Kun asiassa on kyse kiinteän omaisuuden yhteisomistuksesta, kansainvälinen toimivalta ratkaista asia kuuluu Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 1 alakohdan mukaan yksinomaan sen jäsenvaltion tuomioistuimille, jossa kiinteistö sijaitsee.

7 Unionin tuomioistuimelle toimitettuun asiakirja-aineistoon sisältyy kannekirjelmä, jossa todetaan, että kyse on kiinteistökokonaisuudesta, johon sisältyy asunto, kellari ja huone. Ennakkoratkaisupyynnössä kiinteistökokonaisuuteen viitataan kiinteistönä.

8 SQ:n kannekirjelmän liitteenä toimitettua kauppakirjaa ei ole unionin tuomioistuimelle toimitetussa kansallisessa asiakirja-aineistossa. Istunnossa todettiin, että kauppakirjassa todetaan, että aviopuolisot ovat valinneet omaisuuden erillisyyden järjestelmän. Kauppakirjassa viitataan Ranskan oikeussääntöihin, joita sovelletaan yhteisomistuksen purkamiseen, sekä poikkeuksena kyseisistä oikeussäännöistä Ranskan siviilikoodeksin (code civil) 1469 §:n kolmanteen momenttiin, jossa säädetään hyvitysten laskemisesta purettaessa lakisääteiseen aviovarallisuuden yhteisomistukseen perustuvia aviovarallisuussuhteita.

9 Unionin tuomioistuimelle toimitettuun asiakirja-aineistoon sisältyvästä kannekirjelmästä käy ilmi, että tämä vaatimus on jatkoa avioliiton purkamiselle ja sitä perustellaan sillä, etteivät entiset aviopuoliset pääse sopimukseen yhteisomistuksen purkamisesta ja kyseisen omaisuuden jakamisesta. Kantaja vaatii, että tuomioistuin määrää omaisuuden hänelle ja velvoittaa hänet maksamaan korvauksen.

10 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa siviililain 1140 §:n 1 momenttiin ja 1143 §:ään.

29. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin, vaikuttaako ratkaisuun, joka oikeusriitaan on annettava, puolisoiden aikaisempi avioliitto tai se, että yhteisomistussuhde on vahvistettu yksinomaan (entisten) aviopuolisoiden väliseksi ja että yhteisomistukseen päädyttiin siksi, että aviopuolisot valitsivat sopimusperusteisen omaisuuden erillisyyden järjestelmän.

30. Kyseinen tuomioistuin toteaa tästä, että Tšekin oikeuden mukaan omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneiden aviopuolisoiden välinen yhteisomistussuhde ei eroa muista yhteisomistuksen muodoista, joihin niin ikään sovelletaan yleisiä oikeussääntöjä, ei edes yhteisomistussuhteen purkamisperusteiden ja omaisuuden jakamisen toteutustavan osalta eikä näihin sovellettavien määräaikojen osalta.

31. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, ettei unionin tuomioistuin ole vielä ottanut kantaa siihen, onko nyt kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa kyse erityisestä aviopuolisoiden välisestä omaisuusriidasta, joka johtuu välittömästi avioliitosta tai sen purkamisesta,[11] jolloin oikeusriidassa siis olisi kyse asetuksessa 2016/1103 tarkoitetuista aviovarallisuussuhteista, vai aviopuolisoiden välisestä yleisten oikeussääntöjen mukaisesta omaisuusriidasta, jolla ei ole yhteyttä heidän avioliittoonsa – jolloin oikeusriita siis olisi Bryssel I a -asetuksessa tarkoitettu siviili- ja kauppaoikeudellinen asia.

32. Tässä tilanteessa Nejvyšší soud päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko menettelyä, joka koskee yhteisomistussuhteen purkamista ja omaisuuden jakamista sellaisen kiinteän omaisuuden osalta, jonka puolisot ovat hankkineet yhteisomistukseen omaisuuden erillisyydestä tehtyyn sopimukseen perustuvassa järjestelmässä, pidettävä aviovarallisuussuhteita koskevana menettelynä – – asetuksen – – 2016/1103 1 artiklan ja 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaisesti?”

33. SQ, YR, Tšekin hallitus ja Euroopan komissio esittivät kirjallisia huomautuksia ja osallistuivat 16.4.2026 pidettyyn istuntoon, jossa ne vastasivat unionin tuomioistuimen suullista vastausta varten esittämiin kysymyksiin.

[11] Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tällainen arviointiperuste todetaan 27.3.1979 annetussa tuomiossa de Cavel (143/78, EU:C:1979:83, jäljempänä tuomio de Cavel) ja 14.6.2017 annetussa määräyksessä Iliev (C-67/17, EU:C:2017:459, jäljempänä määräys Iliev, 30 kohta). On kuitenkin todettava, että vaikka viimeksi mainitun määräyksen taustalla ollut tilanne liittyi avioliiton purkamiseen, tilanne oli erilainen kuin pääasiassa.

IV Asian tarkastelu

34. Ennakkoratkaisukysymyksellä pyritään selvittämään, onko Tšekin tuomioistuimella, jossa kanne nostettiin asetuksen 2016/1103 6 artiklan nojalla,[12] kansainvälinen toimivalta tutkia vaatimus yhteisomistuksen purkamisesta[13] ja omaisuuden jakamisesta tilanteessa, jossa omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneet aviopuolisot olivat ostaneet Ranskassa sijaitsevan kiinteistön.[14] Tämä kysymys koskee mainitun asetuksen soveltamisalaa,[15] ja siten tässä asiassa on määritettävä sen aviovarallisuussuhteiden käsitteen rajat, jonka määritelmä säädetään asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa ja jonka merkitys voidaan päätellä asetuksen 1 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetystä asetuksen soveltamisalan rajoituksesta.

35. Sovellettavat arviointiperusteet on määritettävä ottaen huomioon rajat, joissa tuomioistuimen on pysyttävä kansainvälisen toimivaltansa tarkistusvaiheessa. Unionin siviili- ja kauppaoikeuden alan asetuksia koskevasta unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, ettei tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi asia on saatettu, arvioi tässä vaiheessa, onko kanne otettava tutkittavaksi tai onko se perusteltu, vaan se toteaa ainoastaan ne seikat, joiden perusteella sillä on toimivalta tietyssä oikeudellisessa tilanteessa ja kanteessa vedotun oikeuden mukaan.[16]

36. Mainitsen selvennyksenä, että istunnossa täydennetyn[17] pääasian tosiseikkojen kuvauksen perusteella katson suorilta käsin, ettei jäljempänä ole tarpeen tarkastella asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettua avioehtosopimuksen käsitettä, koska puolisot eivät tehneet sopimusta, jota sovellettaisiin heidän yhteisomistussuhteeseensa ja jolla olisi ollut tarkoitus mukauttaa heidän valitsemaansa omaisuuden erillisyyden järjestelmää.[18]

12 Kyseisessä säännöksessä säädetään ainoastaan kansainvälisestä toimivallasta. Tämän jälkeen tietyssä asiassa toimivaltainen tuomioistuin määritetään asianomaisen jäsenvaltion kansallisen sääntelyn mukaan. Asetuksen 2016/1103 15 artiklan mukaan tuomioistuimella, jossa kanne nostetaan, on velvollisuus varmistaa, että se on toimivaltainen.

13 Tšekin oikeudessa yhteisomistuksen purkamisesta ja omaisuuden jakamisesta säädetään siviililain 1140–1149 §:ssä. Kiinteistön sijaintivaltion laissa eli Ranskan oikeudessa yhteisomistuksen purkamisen yhteydessä – kuten Stéphane David toteaa (”La liquidation de l’indivision”, *La Semaine Juridique – Notariale et Immobilière*, nro 30–34, LexisNexis, Pariisi, 26.7.2019, dossier nro 1259, s. 43–49) – todetaan yhtäältä yhteisomistukseen kuuluva omaisuus ja määritetään sen arvo, missä yhteydessä omaisuuteen kuuluvat varat ja velat arvioidaan Ranskan siviilikoodeksin 829 §:n mukaan omaisuuden jakopäivää lähimmän päivän arvoon, ja toisaalta – yhteisomistusselvityksen muodossa – eri arvonsiirrot, joita on voinut tapahtua yhteisomistuksesta yhdelle yhteisomistajalle tai toisin päin (esimerkiksi velka, jos henkilö on käyttänyt yhteisomistukseen kuuluvaa omaisuutta tavalla, joka on estänyt muita hyödyntämästä sitä, tai saanut omaisuudesta tuloja, tai saatava, joka perustuu omaisuuden hoitamiseen tai parantamiseen). Yhteisomistuksen purkaminen on myös erotettava aviovarallisuussuhteiden purkamisesta, joka ei teoriassa ole mahdollista sellaisten aviopuolisoiden osalta, joiden omaisuus on erillistä. Käytännössä kuitenkin tällaisten aviopuolisoiden keskinäiset velat ja saatavat usein tarkistetaan. Ks. Collard, F., ”Synthèse – Séparation de biens”, *JurisClasseur Notarial Formulaire*, LexisNexis, Pariisi, viimeisin päivitys 25.3.2025, 18–27 kohta. Ks. myös Tšekin siviililain 730 § elinkeinotoiminnan tulojen jakamisesta, kun omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneet aviopuolisot harjoittavat toimintaa yhdessä tai kun yksi heistä harjoittaa elinkeinotoimintaa, mutta toinen avustaa häntä.

14 Perhevarallisuusoikeudessa yhteisomistustilanne voi perustua siihen, että aviopuolisot, jotka eivät ole valinneet omaisuuden yhteisyyteen perustuvaa aviovarallisuussuhteiden järjestämistapaa, ovat ostaneet yhdessä omaisuutta. Yhteisomistustilanne voi syntyä myös lain nojalla sen jälkeen, kun avioliitto on purettu avioeron yhteydessä (aviovarallisuuden yhteisyyden jälkeinen yhteisomistus) tai se on purkautunut aviopuolison kuoltua (perintöön perustuva yhteisomistus).

15 Asetusta 2016/1103 sovelletaan osassa jäsenvaltioista, mukaan lukien Tšekin tasavallassa, 29.1.2019 alkaen. Ks. asetuksen siirtymäsäännöksistä ja asetuksen voimaantulosta asetuksen 69 ja 70 artikla ja Joubert, N., ”La dernière pierre (provisoire?) à l’édifice du droit international privé européen en matière familiale”, *Revue critique de droit international privé*, nro 1, Dalloz, Pariisi, 2017, s. 1–26, 10 kohta, kyseisen päivämäärän merkityksestä tuomioistuinmenettelyjen ja avioliiton kannalta.

16 Ks. vastaavasti tuomio 16.6.2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 13.2.2025, Athenian Brewery ja Heineken (C-393/23, EU:C:2025:85, 41–43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

17 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 8 alaviite.

18 Aviovarallisuussuhteiden *järjestämistä* koskevasta edellytyksestä avioehtosopimuksen käsitteen ominaispiirteenä, joka perustuu asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan sanamuotoon ja jonka seurauksena aviopuolisoiden väliset yksittäiset sopimukset jäävät avioehtosopimuksen käsitteen soveltamisalan ulkopuolelle, ks. Ancel, B., ”Article 3”, teoksessa Corneloup, S., ym., *Le droit européen des régimes patrimoniaux des couples*: commentaire des règlements *2016/1103 et 2016/1104*, Société de législation comparée, Pariisi, 2018, s. 34–42, etenkin 7.ii kohta. Ks. myös Wautelet, P., ”Article 3. – Définitions”, teoksessa Bonomi, A., ja Wautelet, P., *Le droit européen des relations patrimoniales de couple: Commentaire des Règlements (UE) 2016/1103 et 2016/1104*, Bruylant, Namur, 2021, s. 209–346, 147 kohta ja sitä seuraavat kohdat ja erityisesti 156, 177 ja 180 kohta.

A Aviovarallisuussuhteiden käsitteen tulkitsemista koskevat alustavat metodologiset huomautukset

37. Ensinnäkin on todettava useiden kirjoittajien tavoin,[19] että aviovarallisuussuhteiden käsitettä käytetään useimmissa muissakin Euroopan unionin asetuksissa poikkeamiskriteerinä tai soveltamisalan rajoitusperusteena; tällaisia säännöksiä ovat muun muassa Bryssel I a -asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohta,[20] Rooma I -asetuksen[21] 1 artiklan 2 kohdan c alakohta, Rooma II -asetuksen[22] 1 artiklan 2 kohdan b alakohta ja asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan d alakohta. Täsmällisimmin muotoiltu säännös on Rooma III -asetuksen[23] 1 artiklan 2 kohdan e alakohta. Siinä säädetään, ettei kyseistä asetusta sovelleta avioliiton vaikutuksiin omaisuuteen. Näin ollen aviovarallisuussuhteiden käsitteen määrittämisessä voidaan ottaa huomioon edellä mainittuja artikloja koskeva oikeuskäytäntö ja niitä koskevat kommentit oikeuskirjallisuudessa.

38. Totean toiseksi, että 1.3.2018 antamassaan tuomiossa Mahnkopf[24] unionin tuomioistuin määritteli, minkä seikkojen perusteella voidaan erotella toisistaan kahden sellaisen asetuksen soveltamisalat, joissa säädetään asioista, jotka on rajattu Bryssel I a -asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle, eli perintöasioista ja aviovarallisuussuhteista. Niinpä minusta on tärkeää korostaa heti alkuun sitä, että tässä asiassa unionin tuomioistuimelle esitetty tulkintakysymys liittyy erilaiseen lainsäädännölliseen asiayhteyteen. Bryssel I a -asetus on nimittäin siviilioikeudellisissa asioissa tehtävän yhteistyön kulmakivi[25] ja sitä sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa. Sama ei koske asetusta 2016/1103, joka sitoo ainoastaan 18 tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvaa jäsenvaltiota.[26] Näin ollen asetuksen 2016/1103 keskinäisen luottamuksen periaatteeseen perustuvia sääntöjä, jotka koskevat tuomioistuinten toimivaltaa ja tuomioistuinratkaisujen tunnustamista, sovelletaan ainoastaan niiden jäsenvaltioiden kesken, joita kyseinen asetus sitoo. Asetuksen soveltamisalan laajasta tulkinnasta seuraa, että Bryssel I a -asetuksen soveltamisala jää kapeammaksi eikä toimivalta jää yksinomaan sen jäsenvaltion tuomioistuimille, jossa nyt kyseessä oleva kiinteistö sijaitsee. Näin ollen niiden jäsenvaltioiden tuomioistuinten, joita asetus 2016/1103 ei sido, on sovellettava kansainvälisen toimivaltansa toteamisessa ja annettujen ratkaisujen tunnistamisessa kansallisia oikeussääntöjään. Mielestäni näiden seurausten ei voida antaa vaikuttaa aviovarallisuussuhteiden käsitteen tulkintaan.[27] Huomautan tästä lisäksi, että huomioon on

19 Ks. mm. Erbarth, A., ”Die Auswirkungen der EuGüVO auf das Internationale Privatrecht und die Internationale Zuständigkeit der Wirkungen der Ehe im Allgemeinen (§§ 1353 ff. BGB)”, *Neue Zeitschrift für Familienrecht*, C.H. Beck, München, 2018, nro 6, s. 249–253, erityisesti s. 252, ja Looschelders, D., ”Art. 1 EuGüVO Anwendungsbereich”, erityisesti 1 kohta, jonka otsikkona on ”Eheliche Güterstände” ja joka kuuluu II lukuun, jonka otsikko on ”Sachlicher Anwendungsbereich”, teoksessa *Münchener Kommentar zum BGB*, nide 12, C.H. Beck, München, 2024, 8 kohta.

20 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 7 kohta.

21 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I) 17.6.2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 593/2008 (EUVL 2008, L 177, s. 6).

22 Sopimukseen perustumattomiin velvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma II) 11.7.2007 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 864/2007 (EUVL 2007, L 199, s. 40).

23 Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta avio- ja asumuseroon sovellettavan lain alalla 20.12.2010 annettu neuvoston asetus (EU) N:o 1259/2010 (EUVL 2010, L 343, s. 10), josta käytetään yleisesti nimitystä ”Rooma III”.

24 C-558/16, EU:C:2018:138, jäljempänä tuomio Mahnkopf.

25 Ks. tuomio 9.3.2017, Pula Parking (C-551/15, EU:C:2017:193, 51–53 kohta).

26 Ks. luvan antamisesta tiiviimpään yhteistyöhön tuomioistuimen toimivaltaa, sovellettavaa lakia sekä päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevissa asioissa, jotka liittyvät kansainvälisten parien varallisuussuhteisiin ja kattavat sekä aviovarallisuussuhteet että rekisteröityjen parisuhteiden varallisuusoikeudelliset vaikutukset 9.6.2016 annettu neuvoston päätös (EU) 2016/954 (EUVL 2016, L 159, s. 16). Tiiviimpään yhteistyöhön eivät osallistu seuraavat jäsenvaltiot: Tanskan kuningaskunta, Viron tasavalta, Irlanti, Latvian tasavalta, Liettuan tasavalta, Unkari, Puolan tasavalta, Romania ja Slovakian tasavalta. Tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvien jäsenvaltioiden määrä on rajallinen myös Rooma III -asetuksen osalta, mutta kyseisten jäsenvaltioiden määrä ei ole sama kuin asetuksen 2016/1103 yhteydessä.

27 Ks. vastaavasti julkisasiamies Szpunarin ratkaisuehdotus Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, 73 kohta).

otettava se seikka, että tiettyjä toimivaltasääntöjä sovelletaan tilanteissa, jotka koskevat valtioita, joita asetus 2016/1103 ei sido,[28] tai kolmansia valtioita,[29] ja että kyseisen asetuksen lainvalintasäännöksiä sovelletaan myös suhteessa sellaisiin valtioihin, joita asetus ei sido.[30]

39. Totean kolmanneksi, että asetuksen 2016/1103 I luvussa, johon sisältyvät asetuksen 1–3 artikla, säädetään asetuksen soveltamisalasta ja määritelmistä, miltä osin asetus eroaa merkittävästi aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaa lakia koskevasta yleissopimuksesta.[31]

40. Oikeuskirjallisuudessa asetuksen 2016/1103 1 artiklaa, jonka 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa asetuksen aineellinen soveltamisala rajataan ”aviovarallisuussuhteisiin”, pidetään asetuksen tulkitsemisen kannalta ratkaisevana, koska kyseisessä artiklassa luetellaan tyhjentävästi asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät asiat.[32] Asetusta katsotaan sovellettavan asioihin, joita ei mainita kyseisessä artiklassa, kunhan ne kuuluvat asetuksen soveltamisalaan.[33]

41. Asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyn määritelmän mukaan ”aviovarallisuussuhteilla” tarkoitetaan ”kaikkia niitä *sääntöjä*, jotka koskevat avioliiton tai sen purkamisen seurauksena syntyneitä varallisuussuhteita puolisoiden välillä sekä heidän suhteissaan kolmansiin osapuoliin”.[34]

28 Ks. asetuksen 2016/1103 10 ja 11 artikla sekä asetuksen johdanto-osan 40 perustelukappale.

29 Ks. asetuksessa 2016/1103 säädettyjen toimivaltasääntöjen soveltamisesta kaikkiin (erga omnes) Bonomi, A. ja Wautelet, P., ”Introduction”, em. teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., s. 21–106, 74 kohta ja viittaus 1.3.2005 annettuun tuomioon Owusu (C-281/02, EU:C:2005:120).

30 Ks. asetuksen 2016/1103 20 artikla, jossa vahvistetaan asetusten oikeussääntöjen universaali soveltaminen.

31 Haagissa 14.3.1978 tehty yleissopimus, jäljempänä Haagin vuoden 1978 yleissopimus. Kyseinen Ranskan tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan ja Alankomaiden kuningaskunnan ratifioima yleissopimus tuli voimaan 1.9.1992. Ks. kyseisestä yleissopimuksesta Niboyet, M.-L., de Geouffre de la Pradelle, G. ja Fulli-Lemaire, S., *Droit international privé*, 8. painos, LGDJ, Pariisi, 2023, osan ”Premiers repères” 4 jakso, jonka otsikko on ”Rapports de famille patrimoniaux”, s. 126–142, erityisesti 138 kohta ja sitä seuraavat kohdat, ja yleissopimuksen vertailusta asetukseen 2016/1103 141 kohta ja sitä seuraavat kohdat. Kyseisen asetuksen suhteesta nykyisiin kansainvälisiin yleissopimuksiin ks. asetuksen 62 artikla. Vielä aviovarallisuussuhteiden määritelmän lainsäädäntöhistoriasta ks. em. Wautelet, P., ”Article 3. – Définitions”, 59 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

32 Ks. Lagarde, P., Bergquist, U. ym., *Commentaire des règlements européens sur les régimes matrimoniaux et les partenariats enregistrés*, 2. painos, Dalloz, Pariisi, 2018, 1.7 ja 1.8 kohta (s. 32 ja 33).

33 Ks. em. Lagarde, P., Bergquist, U. ym., 1.8 kohta (s. 33). Andrea Bonomi toteaa artikkelissaan ”Article 1. – Champ d’application”, em. teoksessa Bonomi, A., ja Wautelet, P., s. 107–201, ja erityisesti artikkelin 10 kohdassa, että ”asetuksen ulkopuolelle jäävinä mainittuja asioita on pidettävä ainoastaan [asetuksen 2016/1103] soveltamisalan negatiivisina rajoituksina, sillä asetuksen soveltamisala määritetään ensin käyttämällä positiivista aviovarallisuussuhteiden käsitettä – – Näin ollen asiat, jotka eivät kuulu kyseisen käsitteen alaan, jäävät [asetuksen] soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka niitä ei mainittaisikaan [asetuksen] 1 artiklan 2 kohdassa”. Ks. havainnollistuksena em. Wautelet, P., ”Article 3. – Définitions”, aviopuolisoiden ja oikeushenkilöiden välisistä suhteista, artikkelin 132–139 kohta.

34 Kursiivi tässä. Patrick Wautelet toteaa em. artikkelinsa ”Article 3. – Définitions” 80 kohdassa, ettei – niin ikään asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 18 perustelukappaleessa käytetyn – sanan ”säännöt” käyttäminen merkitse, että tarkoituksena olisi ollut säätää määritelmä, joka poikkeaisi kansainvälisessä yksityisoikeudessa tavanomaisesti sovelletusta lähestymistavasta, jos se ei olisi funktionaalinen (ks. tällaisesta menetelmästä, jossa ”tarkastellaan kysymystä siitä, mitä tietyn kansallisessa lainsäädännössä käyttöön otetun rakenteen tai mekanismin funktio ja tavoitteet ovat”, ibidem, 78 ja 79 kohta). Ks. vertailun vuoksi asetuksen N:o 650/2012 3 artiklan 1 kohdan a alakohta. Mielestäni tulkinnassa on tukeuduttava unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön, joka koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Brysselissä 27.9.1968 (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna myöhemmillä sopimuksilla, jotka koskevat uusien jäsenvaltioiden liittymistä kyseiseen yleissopimukseen (EYVL 1998, C 27, s. 1), jäljempänä Brysselin yleissopimus, ja myöhemmin yleissopimuksen korvanneiden asetusten soveltamisalaa aviovarallisuussuhteita koskevien kysymysten osalta. Kyseisen oikeuskäytännön perusteella unionin tuomioistuin on pyrkinyt määrittämään oikeusriidan asianosaisten välisten varallisuusoikeudellisten suhteiden luonteen eli sen, onko oikeusriidan kohteella yhteys avioliittoon. Ks. tuomio de Cavel (7 kohta) ja tuomio 31.3.1982, W. (25/81, EU:C:1982:116, 7 ja 8 kohta) sekä määräys Iliev (30 kohta). Unionin tuomioistuin on myös antanut ratkaisuja ottaen huomioon kyseessä olleen päätöksen tai säännön tarkoituksen (ks. tässä järjestyksessä tuomio 27.2.1997, van den Boogaard (C-220/95, EU:C:1997:91, 22 kohta) ja tuomio Mahnkopf (40) kohta). Nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevassa aviopuolisoiden yhteisomistusta koskevassa erityisessä oikeudellisessa tilanteessa olisi ratkaistava, kuuluuko oikeusriita *kanteessa vedotun oikeuden tarkoituksen mukaan* asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan vai jääkö se kyseisen soveltamisalan ulkopuolelle, koska se kuuluu johonkin kyseisen asetuksen 1 artiklassa luetelluista oikeuksien ryhmistä.

42. Neljänneksi on todettava, että kyseisen asetuksen johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

– aviovarallisuussuhteiden käsitettä olisi tulkittava itsenäisesti

– ja ”sen olisi käsitettävä paitsi säännöt, joista puolisot eivät saa poiketa, myös kaikki valinnaiset säännöt, joista puolisot voivat sopia sovellettavan lainsäädännön mukaisesti, sekä kaikki sovellettavan lainsäädännön olettamasäännöt” ja

– sen ”olisi käsitettävä sekä omaisuusjärjestelyt, jotka tietyissä kansallisissa oikeusjärjestelmissä nimenomaisesti ja yksinomaisesti koskevat avioliittoa, että kaikki varallisuussuhteet, jotka on toteutettu puolisoiden välillä sekä puolisoiden ja kolmansien osapuolten välillä ja jotka johtuvat välittömästi aviosuhteesta tai sen purkamisesta”.

43. Viidenneksi totean, että asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyn ja sen johdanto-osan 18 perustelukappaleessa todetun voidaan katsoa vastaavan unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, joka koskee aviovarallisuussuhteiden jättämistä unionin siviili- ja kauppaoikeudellisia asioita koskevien sääntelyvälineiden soveltamisalan ulkopuolelle. Ne kattavat myös puolisoiden avioliitosta tai sen purkamisesta suoraan johtuvat suhteet kolmansiin.

44. Näin ollen käsittelen jäljempänä lyhyesti kyseistä oikeuskäytäntöä selvittääkseni, missä määrin siihen voidaan tukeutua asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan tulkitsemiseksi pääasiassa kyseessä olevassa erityistilanteessa (B), minkä jälkeen totean, mitä kyseisessä asetuksessa säädetyistä oikeussäännöistä seuraa sekä asetuksen soveltamisalan (C) että niiden asetuksesta ilmenevien rajoitusten osalta, jotka koskevat esineoikeuksia ja jotka perustuvat käsiteltävän kysymyksen kohteeseen ja sovellettavan lain määrittämiseen (D).

B Asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohtaa aikaisempi oikeuskäytäntö

45. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa perustellusti kahteen unionin tuomioistuimen ratkaisuun, joissa määritellään aviovarallisuussuhteiden käsite Brysselin yleissopimuksen 1 artiklan toisen kappaleen 1 kohdassa määrätyn [35] ja Bryssel I a -asetuksen 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetyn soveltamisalan rajoituksen yhteydessä.

46. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi tuomiossaan de Cavel, että ”käsite ’aviovarallisuussuhteet’ kattaa paitsi omaisuusjärjestelyt, jotka on tietyissä kansallisissa lainsäädännöissä nimenomaisesti ja yksinomaisesti säädetty koskemaan avioliittoa, myös kaikki varallisuussuhteet, jotka johtuvat välittömästi aviosuhteesta tai sen purkamisesta; näin ollen oikeusriidat, jotka kohdistuvat aviopuolisoiden omaisuuteen avioeromenettelyn aikana,[[36]] voivat tapauksen mukaan koskea 1) henkilöiden oikeudelliseen asemaan liittyviä kysymyksiä, 2) aviosuhteesta tai sen purkamisesta välittömästi johtuvia aviopuolisoiden välisiä varallisuusoikeudellisia suhteita tai 3) edelleen aviopuolisoiden välisiä varallisuusoikeudellisia suhteita, jotka eivät kuitenkaan ole yhteydessä

[35] Koska Bryssel I a -asetuksella kumottiin ja korvattiin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1), jolla puolestaan korvattiin Brysselin yleissopimus, unionin tuomioistuimen tulkintoja kahden viimeksi mainitun sääntelyvälineen säännöksistä tai määräyksistä sovelletaan myös tulkittaessa Bryssel I a -asetusta, kun kyseisten säännösten tai määräysten voidaan katsoa ”vastaavan” kyseisen asetuksen säännöksiä. Ks. mm. tuomio 16.5.2024, Toplofikatsia Sofia (Vastaajan kotipaikan käsite) (C-222/23, EU:C:2024:405, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[36] Kyseisessä asiassa oikeusriita koski aviopuolisoiden välisten varallisuusoikeudellisten suhteiden alustavaa järjestämistä, josta oli päätettävä vireillä olleessa avioeromenettelyssä. Ks. tuomio de Cavel (7 kohdan ensimmäinen kappale).

avioliittoon, [ja] vain viimeksi mainittua asiaryhmää koskevat oikeusriidat kuuluvat Brysselin yleissopimuksen soveltamisalaan, kun taas kahta ensimmäistä asiaryhmää koskevat oikeusriidat on jätettävä kyseisen soveltamisalan ulkopuolelle”. [37]

47. Määräyksessään Iliev unionin tuomioistuin sovelsi toista näistä arviointiperusteista ja katsoi, että kun kyse on entisten aviopuolisoiden välisestä avioliiton aikana hankitun *irtaimen omaisuuden ositusta* koskevasta oikeusriidasta, oikeusriita koskee kyseisten henkilöiden välisiä *avioliiton purkamisesta välittömästi johtuvia* varallisuusoikeudellisia suhteita eikä se siis kuulu Bryssel I a -asetuksen soveltamisalaan. [38]

48. Edellä mainittujen ratkaisujen taustalla olleissa asioissa ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten käsiteltäviksi saatetut varallisuusoikeudelliset kysymykset liittyivät ensin mainitussa tuomiossa avioeromenettelyyn. Toiseksi mainitussa määräyksessä oikeusriita oli syntynyt avioeron jälkeen ja se koski aviopuolison hankkiman ja hänen nimiinsä rekisteröidyn ajoneuvon mahdollista yhteisyyttä, joka oli määritettävä ositusta varten perhekoodeksin yhdessä hankittua omaisuutta koskevien erityissääntöjen mukaan. [39]

49. Koska asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään arviointiperusteesta, joka koskee avioliiton tai sen purkamisen seurauksena syntyneitä varallisuutta koskevia oikeussuhteita puolisoiden välillä, on pohdittava, voidaanko tuomiota de Cavel ja määräystä Iliev soveltaa analogisesti nyt käsiteltävässä asiassa.

50. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tuonut esiin järkeviä syitä suhtautua tähän varauksellisesti.

51. Nyt käsiteltävässä asiassa tilanne on nimittäin erilainen kahdesta syystä. Yhtäältä tässä oikeusriidassa on kyse kiinteistöstä, jonka yhteisyydellä ei ole suoraa yhteyttä aviopuolisoiden valitsemaan aviovarallisuussuhteiden järjestämistapaan, koska puolisot valitsivat omaisuuden erillisyyden järjestelmän, jossa aviopuolisoiden omaisuus ei määritelmällisesti ole mitenkään yhteistä. Toisaalta kiinteistöön sovelletut oikeussäännöt muodostuvat laissa säädetyistä yleisten oikeussääntöjen mukaisista yhteisomistussäännöistä, joita voidaan soveltaa kaikkien kesken, olivat he naimisissa keskenään tai eivät. [40]

52. Huomautan lisäksi, että vaikka entisten aviopuolisoiden välinen varallisuusoikeudellinen suhde eli yhteisomistus syntyi heidän avioliittonsa aikana, olisi hankalaa katsoa, että kyseinen oikeussuhde *johtuu välittömästi* avioliitosta, sillä aviopuolisot päättivät pitää omaisuutensa

37 Tuomio de Cavel (7 kohdan toinen, kolmas ja neljäs kappale).

38 Ks. määräys Iliev (30 kohta). Tästä Dirk Looschelders toteaa artikkelissaan ”Internationale Zuständigkeit für die Auseinandersetzung von Miteigentum bei ehegüterrechtlichem Bezug”, *Praxis des internationalen Privat- und Verfahrensrechts*, Gieseking, Bielefeld, 2018, nro 6, s. 591–594, erityisesti s. 593 ja 594, että kyseisessä asiassa kyseessä olleesta avioliiton purkamisesta Bulgarian oikeuden mukaan seurasi suoraan ainoastaan, että syntyi yhteisomistussuhde, ja että yhteisomistuksen purkamista koskeva oikeusriita oli ainoastaan avioeron *välillinen* seuraus. Näin ollen Looscheldersin mukaan se, että kyseisen yhteisomistuksen syntyminen entisten aviopuolisoiden välille riippuu aviovarallisuussuhteiden järjestämistapaan liittyvistä seikoista, on vain esikysymys, joka ei estä Bryssel I a -asetuksen soveltamista. Hän katsoo kuitenkin, että unionin oikeuden näkökulmasta merkitystä on ainoastaan sillä kysymyksellä, onko yhteisomistuksen purkamisen syynä avioliiton purkaminen vai jääkö se täysin ilman yhteyttä avioliittoon, eikä se, että jakamiseen sovelletaan varallisuusoikeudellisia sääntöjä, ole esteenä asian luokittelulle aviovarallisuussuhteita koskevaksi. Tällainen tulkinta voidaan nimittäin päätellä siitä seikasta, että unionin tuomioistuimen vastauksessa omaisuuden jakamista koskeviin kysymyksiin keskitytään omaisuuden muuttamiseen jaettavaksi (ks. määräys Iliev, 19 ja 22 kohta).

39 Ks. määräys Iliev (15 kohta, jota on syytä lukea yhdessä määräyksen 10, 11 ja 22 kohdan kanssa).

40 Ks. vastaavista varauksista Farnoux, E., ”Improbable retour en grâce de la théorie générale des conflits de juridictions: naissance d’une règle de compétence purement internationale s’agissant d’une action en partage d’un bien immobilier situé en France”, *Revue critique de droit international privé*, nro 1, Dalloz, Pariisi, 2021, s. 106–127, erityisesti s. 125 ja 126.

erillisinä heti avioliittonsa alusta alkaen.[41] Eikö näin ollen olisi tulkittava, ettei heidän varallisuusoikeudellisilla suhteillaan ole yhteyttä heidän avioliittoonsa? Tällaisen toteamuksen perusteella olisi sovellettava tuomiossa de Cavel[42] mainittua kolmatta arviointiperustetta, josta seuraisi, ettei oikeusriita jäisi siviili- ja kauppaoikeuden alan ulkopuolelle.

53. Näin ollen unionin tuomioistuinta pyydetään ratkaisemaan, riittääkö se, että yhteisomistuksen osapuolia ovat ainoastaan kyseiset aviopuolisot ja että yhteisomistus liittyy välttämättä siihen, että he olivat valinneet järjestää aviovarallisuussuhteensa sopimusperusteisesti siten, ettei yhteistä omaisuutta ole lainkaan, perusteeksi katsoa, että kyseinen tilanne kuuluu asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan.

54. Vastauksen antamiseksi tähän kysymykseen on selvitettävä, missä määrin unionin lainsäätäjä tukeutui unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja omaksui laajan tulkinnan aviovarallisuussuhteiden käsitteestä, kun se sääti kyseisen käsitteen määritelmän kyseisessä asetuksessaan.

C Asetuksessa 2016/1103 tarkoitettu aviovarallisuussuhteiden käsite

55. On useita unionin tuomioistuimen soveltamiin tulkintamenetelmiin perustuvia syitä katsoa, että tätä käsitettä on tulkittava laajasti.

1. Asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuoto

56. Ensinnäkin kyseisessä artiklassa säädettyä aviovarallisuussuhteiden käsitteen määritelmää on tulkittava ottaen huomioon tuomio de Cavel, jossa käsitteen todetaan kattavan ”kaikki avioliitosta tai sen purkamisesta välittömästi johtuvat aviopuolisoiden väliset varallisuusoikeudelliset suhteet”.[43] Tämä ilmaisu perustuu Schlosserin selvityksessä käytettyyn ilmaisuun ”avioliittoon perustuvat varallisuusoikeudet”.[44] Schlosserin selvityksessä todetaan, että ”aviovarallisuussuhteiden perusteella syntyneet aviopuolisoiden keskinäiset oikeudet vastaavat hyvin pitkälti sitä, mihin viitataan parhaiten englanniksi ilmaisulla ’rights in property arising out of a matrimonial relationship’ (aviosuhteeseen perustuvat omistusoikeudet)”.[45]

57. Tässä yhteydessä selvityksessä viitataan ongelmiin, joita aviovarallisuussuhteiden käsitteestä aiheutuu siksi, ettei Yhdistyneessä kuningaskunnassa tai Irlannissa ole kyseiseen käsitteeseen vertautuvaa oikeudellista rakennetta. Kyseisissä valtioissa aviopuolisoiden välisiin varallisuussuhteisiin sovelletaan lähtökohtaisesti yleisiä oikeussääntöjä.[46]

41 Istunnossa väitettiin jopa, että yhteisomistukseen ostetun kiinteistön ostosuunnitelma syntyi ennen avioliittoa ja että kauppa tehtiin vähän ajan kuluttua siitä, kun aviopuolisot olivat valinneet aviovarallisuussuhteidensa järjestämistavan.

42 Ks. tuomio de Cavel (7 kohdan kolmas alakohta) ja tämän ratkaisuehdotuksen 46 kohta.

43 Ks. tuomio de Cavel (7 kohdan toinen alakohta). Tuomion 7 kohdan kolmannessa alakohdassa puhutaan oikeusriidoista, jotka koskevat ”*aviopuolisoiden välisiä* avioliitosta tai sen purkamisesta välittömästi johtuvia varallisuus*oikeudellisia* suhteita” tai liittyvät läheisesti niihin (korostus tässä).

44 Ks. Schlosserin selvitys 9.10.1978 tehdystä yleissopimuksesta, joka koskee Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymistä tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa siviili- ja kauppaoikeuden alalla koskevaan yleissopimukseen ja sen tulkintaa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa koskevaan pöytäkirjaan (EYVL 1979, C 59, s. 71), jäljempänä Schlosserin selvitys, 50 kohta. Ks. yhteydestä kyseiseen selvitykseen em. Farnoux, E., s. 125.

45 Schlosserin selvitys (50 kohta).

46 Ks. Schlosserin selvitys (43 kohta).

58. Schlosserin selvityksessä todetaan myös, ettei aviovarallisuussuhteiden käsite kata kaikissa ”alkuperäisissä jäsenvaltioissa” samoja oikeussuhteita.[47] Niinpä Schlosser korosti sitä, että on olemassa eri tyyppisiä järjestelmiä, jotka eivät sulje toisiaan pois, sillä kyseisissä valtioissa voi olla käytössä erityisiä oikeudellisia rakenteita, joita sovelletaan aviopuolisoiden välisiin suhteisiin ja joille on erityistä lähinnä se, että kyse on kattavasta muttei yhdestä ainoasta varallisuussuhteiden järjestämistavasta, joka voi perustua sopimukseen tai lakiin ja jota mahdollisesti täydentävät varallisuussuhteisiin sovellettavat oikeussäännöt, joita sovelletaan kaikkiin aviopuolisoihin riippumatta siitä, minkä aviovarallisuussuhteiden järjestämistavan tietyt puolisot ovat valinneet.[48]

59. Edellä mainitut Schlosserin selvityksessä esitetyt – ja edelleenkin pätevät[49] – huomiot oikeusjärjestysten monimuotoisuudesta ovat minusta keskeisiä. Niiden perusteella katson, että *aviovarallisuussuhteiden käsitteen määritelmä kattaa sellaiset aviopuolisoiden väliset varallisuussuhteet, joihin sovelletaan yleisiä oikeussääntöjä eikä ainoastaan kattavaa oikeudellista järjestelmää*.

60. Unionin tuomioistuimella ei ole vielä ollut tilaisuutta ratkaista tätä kysymystä, koska se on ottanut kantaa tilanteisiin, joihin sovellettiin aviopuolisoiden välisiä varallisuussuhteita koskevia erityissääntöjä eli joissa oli kyse joko avioeromenettelyn yhteydessä käytetyistä turvaamistoimista (tuomio de Cavel) tai avioliiton aikana hankitun omaisuuden yhteisyyttä koskeneesta riidasta (määräys Iliev).[50]

61. Totean toiseksi, että vaikka asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 18 perustelukappaleessa viitataan kaikkiin puolisoiden välisiin varallisuussuhteisiin, ”jotka johtuvat *välittömästi* aviosuhteesta tai sen purkamisesta”,[51] kyseistä adverbia ei käytetä asetuksen 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyssä aviovarallisuussuhteiden käsitteen määritelmässä.

62. Dirk Looscheldersin tavoin katson,[52] että mainitun säännöksen sanamuodosta, joka on samankaltainen säännöksen eri kieliversioissa,[53] on pääteltävä, että riittävänä edellytyksenä on pidettävä pelkkää syy-yhteyttä avioliittoon tai sen purkamiseen. Voidaan siis katsoa, ettei tuomiossa de Cavel ja määräyksessä Iliev[54] tarkoitettua syy-yhteyden *välittömyyttä* enää tarvitse arvioida.

63. Näin ollen on varmistuttava siitä, että asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdan sanamuotoon perustuva aviovarallisuussuhteiden käsitteen laaja tulkinta on perusteltu myös, kun otetaan huomioon unionin lainsäätäjän tavoitteet, kyseisen asetuksen rakenne ja sen asiayhteys.

47 Ibidem (43 kohta).

48 Ibidem (45 ja 46 kohta).

49 Ks. em. Wautelet, P., ”Article 3. – Définitions”, 64 kohta.

50 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 48 kohta.

51 Kursiivi tässä. Muistutan, että tuomiossa de Cavel (7 kohta) vahvistetut arviointiperusteet on ilmaistu seuraavasti: oikeusriita, *joka koskee tai läheisesti liittyy* varallisuusoikeudellisiin suhteisiin, jotka *johtuvat välittömästi avioliitosta tai sen purkamisesta*.

52 Ks. em. Looschelders, D., ”Art. 1 EuGüVO Anwendungsbereich”, 10 kohta. Kyseisen kirjoittajan mukaan se, että kyseinen edellytys mainitaan ainoastaan asetuksen johdanto-osan perustelukappaleessa puoltaa tulkintaa, jonka mukaan välittömyys ei ole aviovarallisuussuhteiden käsitteen määritelmän kannalta keskeinen edellytys.

53 Ks. säännöksen versio kielillä, joita olen voinut tarkastella, eli espanjaksi (”*como resultado*”), saksaksi (”*aufgrund*”), englanniksi (”*as a result*”), italiaksi (”*in conseguenza*”) ja puolaksi (”*wynikających*”).

54 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 47 kohta.

2. Asetuksen 2016/1103 tavoitteet, rakenne ja asiayhteys

64. Ensinnäkin on todettava, että unionin lainsäätäjä on ilmaissut selkeästi aikomuksensa antaa säädös, jolla poistetaan hankaluudet, joita pareilla on omaisuutensa hoidossa tai jakamisessa,[55] kokoamalla asetukseen 2016/1103 kaikki aviovarallisuussuhteisiin sovellettavat oikeussäännöt, jotka muodostuvat säännöksistä, joissa säädetään tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten, virallisten asiakirjojen ja tuomioistuimessa tehtyjen sovintojen tunnustamisesta tai tapauksen mukaan hyväksymisestä, täytäntöönpanokelpoisuudesta ja täytäntöönpanosta.[56]

65. Asetuksen 2016/1103 lähtökohtana on perustavanlaatuinen yhtenäisyyden periaate: toimivalta ratkaista kaikki aviopuolisoiden välisiin varallisuussuhteisiin liittyvät kysymykset on lähtökohtaisesti yhdellä ainoalla viranomaisella, jonka on sovellettava yhden ainoan valtion lakia,[57] jonka aviopuolisot valitsevat[58] tai joka määräytyy asetuksessa määritettyjen objektiivisten liittymäperusteiden mukaan[59] ja johon voidaan tietyin edellytyksin vedota kolmansia vastaan.[60] Kyseistä lakia sovelletaan puolisoiden kaikkeen omaisuuteen sen sijainnista riippumatta[61] samoin kuin puolisoiden velkoihin.

66. Aviopuolisoiden oikeudellisen tilanteen yksinkertaistamistavoite ilmenee hyvin selkeästi siitä, millaisia seurauksia tällä tuomioistuimen toimivallan ja sovellettavan lain yhtenäisyyden periaatteella on.

67. Niinpä totean toimivallan osalta ja etenkin tilanteesta, jossa oikeusriidan kohteena on kiinteä omaisuus, että koska tarkoituksena on ollut säilyttää toimivallan[62] ja kaikkeen aviopuolisoiden omaisuuteen sovellettavan lain yhtenäisyys,[63] unionin lainsäätäjä on antanut näille seikoille etusijan suhteessa seikkoihin, joilla voidaan perustella kiinteistön sijaintipaikkakunnan jäsenvaltion tuomioistuinten toimivaltaa. Asetuksessa 2016/1103 kiinteän omaisuuden sijaintijäsenvaltion tuomioistuimen toimivalta on määritetty toissijaiseksi,[64] vaikka 17.12.2015 antamassaan tuomiossa Komu ym.,[65] joka koskee asetuksen N:o 44/2001 22 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan tulkitsemista,[66] unionin tuomioistuin katsoi, että Suomessa asuvien yhteisomistajien Suomen tuomioistuimessa vireille panemassa asiassa, jossa vaadittiin Espanjassa sijaitsevaan kiinteään omaisuuteen kohdistuvan usean henkilön välisen yhteisomistussuhteen purkamista myynnillä,[67] oli kyse esineoikeutta kiinteään omaisuuteen koskevien asioiden

55 Ks. asetuksen 2016/1103 johdanto-osan kahdeksas perustelukappale.

56 Ks. asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 15 ja 16 perustelukappale.

57 Ks. asetuksen 2016/1103 21 ja 27 artikla sekä johdanto-osan 52 perustelukappale.

58 Ks. asetuksen 2016/1103 22 artikla.

59 Ks. asetuksen 2016/1103 26 artikla.

60 Ks. asetuksen 2016/1103 28 artikla ja johdanto-osan 52 perustelukappale.

61 Ks. asetuksen 2016/1103 21 artikla.

62 Ks. myös aviopuolison perimystä tai avioliittoa koskevan vireillä olevan menettelyn osalta tässä järjestyksessä asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 33 ja 34 perustelukappale.

63 Ks. em. Looschelders, D., ”Internationale Zuständigkeit für die Auseinandersetzung von Miteigentum bei ehegüterrechtlichem Bezug”, erityisesti s. 591 ja 594.

64 Ks. asetuksen 2016/1103 10 artikla.

65 C-605/14, EU:C:2015:833, jäljempänä tuomio Komu ym.

66 Kyseisen säännöksen mukaan yksinomainen toimivalta asiassa, joka koskee esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteän omaisuuden vuokrasopimusta, on asianosaisten kotipaikasta riippumatta sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, missä kiinteistö sijaitsee. Kyseinen säännös otettiin samanlaisena Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 1 kohdan ensimmäiseen alakohtaan. Kyseisen artiklan tulkinnasta ks. tämän ratkaisuehdotuksen 83 kohta.

67 Ks. tuomio Komu ym. (13–15 kohta).

ryhmään kuuluvasta asiasta, joka kuuluu jäsenvaltion, jossa kiinteä omaisuus sijaitsee, tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan,[68] ja unionin tuomioistuin perusteli tätä lähinnä asianmukaiseen lainkäyttöön liittyvillä näkökohdilla.[69]

68. Parin varallisuussuhteisiin sovellettavan lain osalta totean, että kyseisen lain muuttumattomuudella[70] vahvistetaan yhtenäisyyden periaatetta. Kiinteän omaisuuden osalta on lisäksi huomattava, ettei asetuksessa säädetä erityisestä liittymäperusteesta, jonka nojalla sovellettaisiin kiinteän omaisuuden sijaintivaltion lakia perheen yhteisenä kotina käytetyn asunnon suojaa koskevana sääntelynä.[71] Asetuksen 2016/1103
johdanto-osan 53 perustelukappaleen toisessa virkkeessä todetaan, että tällaista asuntoa koskevat oikeussäännöt kuuluvat kyseisen asetuksen soveltamisalaan.[72] Asetuksen soveltamisalalla ei myöskään ole sallittua määrätä, että tiettyihin omaisuuseriin tai omaisuuden luonteen mukaan sovellettaisiin eri lakia.[73] Vielä on todettava yleisemmällä tasolla, että asetus kattaa paitsi pakottavat säännöt myös sovellettavaksi valitut ja olettamasäännöt.[74]

69. Näin ollen näyttää siltä, että *asetuksessa 2016/1103 tarkoitettu aviovarallisuussuhteiden käsite kattaa kaikki avioliiton varallisuusoikeudelliset seuraukset, sikäli kuin niihin ei sovelleta jotakin erityissäännöstöä*, kuten esimerkiksi elatusvelvoitteisiin, eläkeoikeuksien tasaamiseen[75] tai edesmenneen puolison perimykseen sovellettavia sääntöjä.[76]

70. Totean toiseksi, että tulkintaa, jonka mukaan asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetty aviovarallisuussuhteiden itsenäisen käsitteen määritelmä on tarkoitettu hyvin kattavaksi, puoltavat muutkin, asetuksen rakenteeseen perustuvat argumentit. Tällaisia

68 Ks. tuomio Komu ym. (28 kohta).

69 Ks. tuomio Komu ym. (30 kohta).

70 Ks. asetuksen 2016/1103 26 artikla, jossa viitataan puolisoiden ensimmäiseen yhteiseen asuinpaikkaan.

71 Ks. tästä Chikoc Barreda, N., ”Entre la lex causae et les lois de police de la lex fori: quelle alternative pour la protection du logement familial dans le règlement ’régimes matrimoniaux’?”, *European Review of Private Law*, nro 3, Kluwer Academic Publishers, Dordrecht, 2019, s. 583–615, erityisesti 4 kohta. Kyseinen kirjoittaja korostaa (5 kohta) eroa Haagin vuoden 1978 yleissopimukseen, koska silloin, kun lainvalintaa ei ole tehty, asetuksen 2016/1103 26 artiklassa säädetään liittymäperusteesta, jonka mukaan sovellettava laki on sen valtion laki, jossa puolisoiden ensimmäinen yhteinen asuinpaikka avioitumisen jälkeen, mistä voi myös aiheutua hankaluuksia liikkuvien avioparien tapauksessa (6 kohta).

72 Ks. myös em. Erbarth, A., s. 252.

73 Ks. asetuksen 2016/1103 21 artikla ja johdanto-osan 43 perustelukappale. Erosta Haagin vuoden 1978 yleissopimukseen ja samaan ratkaisuun asetuksessa N:o 650/2012, ks. Wautelet, P., ”Article 22. – Choix de la loi applicable”, em. teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., s. 577–676, 79 ja 81 kohta.

74 Ks. asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 18 perustelukappale. Nathalie Joubert korostaa em. artikkelinsa 16 kohdassa sitä, että kun asetuksen soveltamisalaan kuuluvat kaikki avioliittoon yleisesti sovellettavat oikeussäännöt, samaa lakia voidaan soveltaa yhtenäisesti kaikkiin avioparin varallisuussuhteisiin, mukaan lukien silloin, kun sovellettavaksi määritetyssä laissa ei edes käytetä ilmaisuja ”aviovarallisuussuhteet” tai ”avioliittoon yleisesti sovellettavat oikeussäännöt”, mikä on merkittävä ero Haagin vuoden 1978 yleissopimukseen verrattuna. On myös korostettava, että avioliittoon yleisesti sovellettavia oikeussääntöjä sovelletaan kaikkiin aviopuolisoihin riippumatta heidän valitsemastaan tavasta järjestää aviovarallisuussuhteensa, mukaan lukien omaisuuden erillisyyden järjestelmä.

75 Nämä kysymykset on rajattu asetuksen 2016/1103 soveltamisalan ulkopuolelle (ks. asetuksen 1 artiklan 2 kohdan c ja f alakohta). Johannes Weber toteaa artikkelissaan ”Die Europäischen Güterrechtsverordnungen: Eine erste Annäherung”, *Deutsche Notar-Zeitschrift*, 2016, nro 9, s. 659–697, erityisesti s. 665, että ”aviovarallisuussuhteille annetaan siten keskittämisen funktio yleisenä oikeussääntönä, jota sovelletaan perheen omaisuutta koskevassa kansainvälisessä oikeudessa” (vapaa käännös).

76 Ks. asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan d alakohta ja tuomio Mahnkopf (41 kohta). Ks. myös tämän ratkaisuehdotuksen 85 alaviite.

argumentteja voidaan johtaa kyseisen määritelmän ja asetuksen 27 artiklan yhteisvaikutuksesta, sillä viimeksi mainitussa artiklassa säädetään avioliiton aikana ja sen purkamisen jälkeen sovellettavan lain soveltamisalasta. [77]

71. Peter Mankowskin mukaan [78] asetuksen 2016/1103 27 artiklassa säädetään nimenomainen luettelo, joka ei ole tyhjentävä, kysymyksistä, joiden katsotaan aina kuuluvan aviovarallisuussuhteiden käsitteen alaan. Mankowski lisää, että kyseisessä 27 artiklassa vahvistetaan selkeästi, että aviovarallisuussuhteilla tarkoitetaan kattavaa järjestelmää ja että on sovellettava aviovarallisuussuhteiden mukaan määräytyvän lain yhtenäisyyden periaatetta. Asetuksessa tarkoitettu aviovarallisuussuhteiden käsite on tarkoituksella laadittu äärimmäisen kattavaksi ja sinänsä hyvin heterogeeniseksi. [79]

72. Tarkasti sanottuna asetuksen 27 artiklan d alakohdassa säädetään, että aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännösten mukaisesti määräytyvät ”joko toisen tai kummankin puolison valtuudet, oikeudet ja velvollisuudet, jotka koskevat omaisuutta”. Sara Godechot-Patris ja Patrick Wautelet [80] ovat sitä mieltä, että kyseistä säännöstä sovelletaan silloin, kun omaisuus on hankittu yhteisomistukseen ja erityisesti silloin, kun yhteisomistus on järjestetty sopimukseen perustuvan omaisuuden erillisyyden järjestelmän yhteydessä. En yhdy tähän varovaiseen tulkintaan asetuksessa 2016/1103 säädetyn lähestymistavan vuoksi. Yhteisomistustilanteessa omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneiden aviopuolisoiden välisiin varallisuussuhteisiin, jotka eivät kuulu aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain pakottavien säännösten soveltamisalaan, voidaan soveltaa ainoastaan yleisiä oikeussääntöjä. Asetuksen 2016/1103 soveltamisala jäisi rajalliseksi, jos ei otettaisi huomioon sitä, että tämä on omaisuuden erillisyyden järjestelmälle leimallinen seuraus.

73. Asetuksen 27 artiklan e alakohdassa säädetään lisäksi, että aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännösten mukaisesti määräytyvät ”aviovarallisuussuhteiden purkaminen ja omaisuuden ositus, jako tai myynti”.

74. Tällä perusteella osa oikeuskirjallisuuden kirjoittajista esittää, että asetusta 2016/1103 *sovelletaan aviopuolisoiden omaisuuden ositukseen tai jakamiseen riippumatta siitä, perustuuko omaisuuden jakaminen jonkin tietyn aviovarallisuussuhteiden järjestämistavan säännöksiin tai määräyksiin vai yleisiin velvoite- tai esineoikeudelliseen oikeusperusteisiin, kunhan asialla on*

77 Ks. em. Bonomi, A., ”Article 1. – Champ d’application”, 3 kohta; Wautelet, P., ”Article 27. – Portée de la loi applicable”, em. teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., s. 845–915, 6 kohta; em. Lagarde, P., Bergquist, U. ym., 3.2 kohta (s. 40); Gallant, E., ”Union européenne. – Règlements nº 2016/1103 et 2016/1104 sur les régimes matrimoniaux et les régimes partenariaux”, *JurisClasseur Procédure civile*, LexisNexis, Pariisi, 17.6.2021, 3000-80 osa, 43 kohta ja em. Weber, J., s. 665. Ks. vastaavasti julkisasiamies Szpunarin ratkaisuehdotus Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2017:965, 76 kohta ja aviopuolisoiden kesken jaettavaa omaisuutta koskevasta arviointiperusteesta ratkaisuehdotuksen 91 kohta).

78 Ks. Mankowski, P., ”Verschiebungen bei der Qualifikation vermögensrechtlicher Beziehungen zwischen den Ehegatten durch die EuGüVO”, *Neue Zeitschrift für Familienrecht*, C.H. Beck, München, 2021, nro 17, s. 757–764, erityisesti s. 758.

79 Vastaavasti sellaisten aviopuolisoiden, joiden omaisuus on erillistä, yhteisomistussuhteista asioissa, joissa on esimerkiksi kyse yhteisen omaisuuden veloista tai korvauksen maksamisesta yhteisomistajalle, ks. em. Wautelet, P., ”Article 27. – Portée de la loi applicable”, 67 kohta.

80 Ks. Godechot-Patris, S., ”Règlementation depuis le 29 janvier 2019”, *JurisClasseur Notarial Formulaire*, LexisNexis, Pariisi, 15.9.2023, 320 osa, 111 kohta ja em. Wautelet, P., ”Article 27. – Portée de la loi applicable”, 74 kohta. Kirjoittajat epäilevät, että voitaisiin soveltaa yhteisomistusta koskevia yleisiä oikeussääntöjä, ja viittaavat omaisuuden sijaintipaikan lakiin. Tapauskohtaisen lähestymistavan puolesta ks. Wautelet, P., ”Article 1. – Champ d’application”, em. teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., 176 ja 177 kohta.

erottamaton yhteys avioliittoon,[81] ja että riittää, että kyse on varallisuussuhteiden järjestämisestä, eikä asetuksen soveltaminen edellytä sitä, että varallisuussuhteisiin sovellettaisiin jotakin tiettyä järjestelmää, johon välttämättä sisältyisi aviopuolisoiden omaisuuden yhteisyys.[82]

75. Näin ollen tilanteessa, jossa aviopuolisot ovat avioliiton solmiessaan valinneet omaisuuden erillisyyden järjestelmän ja jossa he ovat hankkineet yksinomaan yhdessä yhteisomistukseen asetettua omaisuutta, asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdasta, luettuna yhdessä sen 27 artiklan kanssa, voidaan päätellä, että kyseisen yhteisomistuksen purkaminen kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan ja että siihen on sovellettava kyseisen asetuksen mukaan määräytyvää lakia riippumatta siitä, puretaanko yhteisomistus ennen avioliiton purkamista vai sen jälkeen.

76. Totean kolmanneksi, että myös unionin lainsäätäjän tavoitteen – jona oli konkretisoida merkittävästi parien[83] varallisuussuhteiden järjestämissääntöjen yhtenäisyyden periaatetta – asiayhteys puoltaa aviovarallisuussuhteiden käsitteen laajaa tulkintaa. Tietyssä määrin on nimittäin otettava huomioon, että asetus 2016/1103 on jatkoa asetukselle N:o 650/2012. Unionin tuomioistuin on todennut, että asetus N:o 650/2012 perustuu useimmissa tapauksissa ”tuomiovallan ja lainsäädäntövallan yhtenäisyyden periaattee[lle]”[84] ja että kyseinen periaate on myös kyseisen asetuksen 4 artiklassa vahvistetun säännön taustalla siltä osin kuin kyseisessä artiklassa täsmennetään, että mainitulla säännöllä määritellään jäsenvaltioiden tuomioistuinten toimivalta antaa ratkaisu ”perimyksestä kokonaisuudessaan”.[85] Kuten osa oikeuskirjallisuuden kirjoittajista toteaa,[86] asetuksen N:o 650/2012 ja asetuksen 2016/1103 välinen johdonmukaisuus on käytännössä kuitenkin rajallista, koska yhtäältä parin varallisuussuhteisiin ja toisaalta perimykseen voidaan soveltaa kahden eri jäsenvaltion lakia, koska kyseisissä asetuksissa

81 Ks. Hausmann, R., *Internationales und Europäisches Familienrecht*, 3. painos, C.H. Beck, München, 2024, 355 kohta. Ks. myös Godechot-Patris, S., ”Compétence juridictionnelle en matière d’action en partage d’un immeuble situé en France”, *Revue Juridique Personnes et Famille*, nro 5, Lamy, Pariisi, 2020. Ks. lisäksi tämän ratkaisuehdotuksen 86 kohta, jossa käsittelen tämän nähtävää yhteyttä asetuksen 2016/1103 29 artiklaan. Näin ollen silloin, kun asialla ei ole yhteyttä avioliittoon, yhteisomistuksen purkaminen kuuluu Bryssel I a -asetuksen soveltamisalaan. Ks. vielä tämän ratkaisuehdotuksen 68 kohta perheen yhteisenä kotina käytetystä asunnosta.

82 Ks. em. Mankowski, P., s. 758. Kyseinen kirjoittaja toteaa kuitenkin, ettei yhden aviopuolison rahamääräinen velka toiselle aviopuolisolle ole yksin riittävä peruste katsoa, että kyse on avioliittoon perustuvasta velasta, jos kyseisellä velalla ei ole minkäänlaista yhteyttä valittuun aviovarallisuussuhteiden järjestelmään.

83 Muista kuin avioliiton solmineista pareista ks. tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla rekisteröityjen parisuhteiden varallisuusoikeudellisia vaikutuksia koskevissa asioissa 24.6.2016 annettu neuvoston asetus (EU) 2016/1104 (EUVL 2016, L 183, s. 30).

84 Tuomio 7.4.2022, V A ja Z A (Toissijainen toimivalta perintöasioissa) (C-645/20, EU:C:2022:267, 21 kohta sekä 37, 38, 44 ja 45 kohta). Unionin tuomioistuin on katsonut, että kyseisen periaatteen vuoksi asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan kuuluu kansallinen oikeussääntö, jonka ensisijaisena tarkoituksena on eloonjääneelle puolisolle annettavan perintöosuuden suuruuden määrittäminen suhteessa muihin perillisiin *eikä omaisuuden ositus puolisoiden kesken*. Ks. tuomio Mahnkopf (40 kohta). Päättelen tästä, että kyseisen periaatteen vuoksi myös perityn yhteisomistuksen jakaminen eloonjääneen puolison ja edesmenneen puolison perillisten kesken kuulunee asetuksen N:o 650/2012 soveltamisalaan. Ks. Lardeux, G., ”De certaines hypothèses délicates du droit international privé des immeubles”, *Journal du droit international (Clunet)*, LexisNexis, Pariisi, nro 4, 2021, s. 1259–1275, 28 alaviite, ja Peroz, H., ja Fongaro, É., ”Mai 2019-mai 2020: le droit international privé n’est pas près d’être confiné”, *Droit et Patrimoine*, nro 304, Lamy, Pariisi, 2020, erityisesti III osa, joka koskee ”velvoitteita ja omaisuutta”.

85 Ks. tuomio 26.3.2026, Isergartler (C-618/24, EU:C:2026:251, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Unionin tuomioistuin perusteli ratkaisuaan viittaamalla ”perimyksen yhtenäisyyden periaatteeseen, joka konkretisoituu muun muassa asetuksen N:o 650/2012 23 artiklan 1 kohdassa, jossa täsmennetään, että kyseisen asetuksen mukaisesti määräytyvää lakia sovelletaan ’*perimykseen kokonaisuudessaan*’” (kursiivi tässä). *Tästä sovellettavan lain ja toimivallan välisestä suhteesta* ks. em. Peroz, H. ja Fongaro, É. Hélène Peroz huomauttaa, että *perinnönjako* mainitaan ainoastaan asetuksen N:o 650/2012 23 artiklan, joka koskee sovellettavan lain soveltamisalaa eikä tuomioistuinten toimivaltasääntöjä, 2 kohdan j alakohdassa. Peroz katsoo kuitenkin, että jos kyseistä asetusta sovelletaan perinnönjakoon sovellettavaan lakiin, syynä on varsinkin katsottava olevan se, että kyseisen asetuksen mukaisia toimivaltasääntöjä sovelletaan perinnönjakoasioihin. Analogiasta saman asetuksen 23 artiklan 2 kohdan e ja j alakohdan välillä ks. myös em. Looschelders, D., ”Internationale Zuständigkeit für die Auseinandersetzung von Miteigentum bei ehegüterrechtlichem Bezug”, s. 594.

86 Ks. em. Bonomi, A. ja Wautelet, P., ”Introduction”, 38 kohta ja Bonomi, A., ”Article 21. – Unité de la loi applicable”, em. teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., 5 kohta.

säädetään erilaisista liittymäperusteista. Yksi asetuksen N:o 650/2012 tavoitteista, jona on varmistaa, että asiassa toimivaltainen tuomioistuin soveltaa tuomioistuinjäsenvaltion lakia, ei myöskään aina toteudu asetuksen 2016/1103 yhteydessä, koska siinä säädetään sovellettavan lain muuttumattomuuden periaatteesta. [87]

77. Lopuksi haluan tuoda esiin tuomioistuimen toimivallan ja sovellettavan lain yhtenäisyyden periaatteen konkreettiset seuraukset pääasian tilanteelle analogisissa tilanteissa, sillä niistäkin ilmenee, että aviovarallisuussuhteiden käsitteen osalta on syytä omaksua laaja tulkinta. Niinpä totean, että kun omaisuuden erillisyyden valinneiden aviopuolisoiden yhteisomistuksessa on useita kiinteistöjä eri jäsenvaltioiden alueella ja kun on pantu vireille oikeusriita, jossa vaaditaan kunkin yhteisomistussuhteen purkamista ja omaisuuden jakamista, on merkittävän intressin mukaista, että asetusta 2016/1103 sovelletaan toimivaltaisen tuomioistuimen ja sovellettavan lain määrittämiseen. [88] Omaisuuden erillisyyden valinneiden aviopuolisoiden välisen yhteisomistuksen purkamisen ja kyseisen omaisuuden jakamisen yhteydessä voi lisäksi tulla esiin perhe- ja varallisuussuhteisiin liittyviä kysymyksiä, mistä syystä on perusteltua keskittää oikeusriitojen ratkaiseminen. Tällaiset riidat voi koskea mahdollisia aviopuolisoiden keskinäisiä velkoja, esimerkiksi jos yksi puolisoista on yhteiselämän viettämiseen erottamattomasti liittyvien seikkojen vuoksi rahoittanut omaisuuden hankkimista suhteessa, joka ei vastaa hänelle omaisuuden hankinnan yhteydessä määritettyä omistusosuutta, tai perheen yhteisen kodin osoittamista toiselle puolisoista. [89]

78. Tulkittuani näin asetuksen 2016/1103 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetyssä määritelmässä tarkoitettua aviovarallisuussuhteiden käsitettä katson siis, että kyseisen käsitteen on katettava omaisuuden erillisyyden valinneiden aviopuolisoiden välinen varallisuussuhde, joka syntyi, kun aviopuolisot sopivat yleisten oikeussääntöjen mukaisesta yhteisomistuksesta.

79. Kun unionin oikeudessa on kiinteää omaisuutta koskevia erityissäännöksiä, [90] on kuitenkin tuotava esiin tiettyjä rajoituksia, jotka on otettava huomioon aviovarallisuussuhteiden käsitteen tulkinnan yhteydessä.

D Esineoikeuksia koskevat rajoitukset

80. Totean metodologian osalta, [91] että asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdassa säädettyjen soveltamisalan rajoitusten vuoksi mielestäni ei ole riittävää todeta, että omaisuuden erillisyyden valinneiden puolisoiden välinen yhteisomistussuhde kuuluu yleisesti kyseisessä asetuksessa säädetyn aviovarallisuussuhteiden käsitteen alaan. Asiaa käsittelevän tuomioistuimen ratkaistavaksi saatetun kysymyksen mukaan on varmistuttava siitä, ettei asiaan ole sovellettava rajoituksia, jotka koskevat oikeusriidan kohdetta tai siihen sovellettavaa lakia.

87 Ks. em. Bonomi, A. ja Wautelet, P., ”Introduction”, 43 ja 60 kohta.

88 Ks. asetuksen 2016/1103 21 artikla, jossa ei säädetä omaisuuden luonteeseen tai sijaintipaikkaan perustuvasta rajoituksesta.

89 Minusta tässä yhteydessä voidaan ottaa huomioon Tšekin oikeudessa säädetyt edellytykset, joita sovelletaan yhteisen aviovarallisuuden ositukseen. Ks. asetuksen 2016/1103 63 artiklan nojalla esitetyt tiedot, jotka ovat saatavilla seuraavassa internetosoitteessa: https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/property-marriage-civil-partnerships/matrimonial-property-regimes/cz_fr. Ks. myös omaisuuden erillisyyden järjestelmän purkamista koskevasta Tšekin sääntelystä Zuklínová, M., ”729 §”, em. teoksessa Zuklínová, M. ym., erityisesti III luku, joka koskee aviopuolisoiden yleisten oikeussääntöjen mukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia omaisuuden erillisyyden järjestelmässä. Ks. yhteenvetona etenkin omaisuuden erillisyyteen perustuvien aviovarallisuussuhteiden ja omaisuuserien yhteisomistuksen purkamista koskevasta Ranskan oikeudesta em. Collard, F., 18 kohta ja sitä seuraavat kohdat. Patrick Wautelet on todennut, että (entisten) aviopuolisoiden välisen yhteisomistuksen vuoksi tulee esiin erityiskysymyksiä, joihin löytyy vastaus erityisesti parien varallisuussuhteita koskevasta oikeudesta (em. ”Article 1. – Champ d’application”, 176 kohta, ja em. ”Article 27. – Portée de la loi applicable”, 67 kohta).

90 Ks. erityisesti Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 1 kohta ja asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan g ja h alakohta.

91 Ks. tämän ratkaisuehdotuksen 40 kohta ja 34 alaviite.

1. Oikeusriidan kohde ja yhteys ”esineoikeuksien luonteeseen”

81. Mielestäni siitä, että oikeusriidan kohteena on (entisten) aviopuolisoiden välinen yhteisomistussuhde, ei välttämättä seuraa, että oikeusriita kuuluu asetuksen 2016/1103 soveltamisalaan, riippumatta siitä, millaisia vaatimuksia asiassa on esitetty.[92] Kun aviopuolisoiden välisiä varallisuussuhteita koskevalla oikeudella on läheiset yhteydet esineoikeuksiin,[93] ja etenkin kun on kyse tällaisesta oikeusriidasta, on nimittäin pohdittava, millainen on kyseisen asetuksen 1 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetyn soveltamisalan rajoituksen – joka koskee asioita, jotka koskevat ”omaisuuteen liittyvien esineoikeuksien luonnetta” – soveltamisala.

82. Aluksi voidaan todeta, että vaikka muissakin asetuksissa säädetään esineoikeuksista yksinomaisen toimivallan perusteena tai soveltamisalan rajoitusperusteena,[94] niissä ei säädetä minkäänlaista esineoikeuksien määritelmää.[95]

83. Tämän jälkeen totean, että unionin tuomioistuin on määritellyt Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut ”esineoikeutta kiinteään omaisuuteen” koskevat kanteet. Se on katsonut, että sen jäsenvaltion, jossa kiinteistö sijaitsee, tuomioistuinten yksinomainen toimivalta ei koske kaikkia esineoikeutta kiinteään omaisuuteen koskevia kanteita vaan ainoastaan kanteita, jotka kuuluvat kyseisen asetuksen soveltamisalaan ja joilla samalla pyritään yhtäältä vahvistamaan kiinteän omaisuuden laajuus ja koostumus, omistus- ja hallintaoikeus taikka muut kiinteään omaisuuteen kohdistuvat esineoikeudet sekä toisaalta turvaamaan näiden oikeuksien haltijoille heidän oikeusasemansa perusteella syntyneet oikeudet.[96] Tärkein edellytys on se, että kyseiseen esineoikeuteen perustuviin oikeuksiin voidaan vedota kolmansia vastaan.[97]

84. Totean lopuksi niin ikään asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan k alakohdassa säädetyssä soveltamisalan rajoituksessa tarkoitetusta ”esineoikeuksien luonteesta”, että unionin tuomioistuin on todennut, että edellä mainittu säännös koskee esineiden ja oikeuksien

92 Vastaavasti ks. em. Wautelet, P., ”Article 1. – Champ d’application”, 130 kohta, jossa Wautelet ehdottaa, että huomioon on otettava yhtäältä esineoikeuden ja toisaalta parin välisiin varallisuussuhteisiin sovellettavan lain väliset erilaiset yhteydet ja vuorovaikutussuhteet, jotta voidaan määrittää tarkasti, mikä on asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetyn soveltamisalan rajoituksen ulottuvuus.

93 Ks. em. Wautelet, P., ”Article 1. – Champ d’application”, 129 ja 181 kohta. Artikkelinsa 129 kohdassa Wautelet toteaa, että ”omistamista ja omaisuuden hankkimista koskevat kysymykset ovat keskeisiä ja ne jäsentävät varallisuussuhteita koskevaa oikeutta”, ja artikkelinsa 173 ja 177 kohdassa hän toteaa, että yhteisomistuksesta säädetään oikeussäännöissä, joita on pidettävä merkittävänä osana esineoikeudellista sääntelyä, mikä ei kuitenkaan itsessään (ipso facto) merkitse, etteikö asetusta 2016/1103 voitaisi soveltaa.

94 Ks. Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 1 kohta ja asetuksen N:o 650/2012 1 artiklan 2 kohdan k alakohta.

95 Siitä, miten vaikeaa tietyissä tilanteissa on ratkaista, onko oikeutta pidettävä asetuksen 2016/1103 29 artiklassa tarkoitettuna esineoikeuksien ryhmään kuuluvana oikeutena, ks. Wautelet, P., ”Article 29. – Adaptation des droits réels”, em. teoksessa Bonomi, A. ja Wautelet, P., s. 993–1023, 23 kohta.

96 Ks. vastaavasti tuomio 17.5.1994, Webb (C-294/92, EU:C:1994:193, 14 kohta) ja tuomio Komu ym. (26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös tuomio 10.7.2019, Reitbauer ym. (C-722/17, EU:C:2019:577, 45 kohta).

97 Ks. Schlosserin selvitys (166 kohta) sekä tuomio 10.1.1990, Reichert ja Kockler (C-115/88, EU:C:1990:3, 12 kohta) ja tuomio 10.7.2019, Reitbauer ym. (C-722/17, EU:C:2019:577, 48 kohta).

luonnehdintaa sekä näiden oikeuksien haltijan oikeuksien määrittämistä [98] ja että kyseisen säännöksen soveltamisalaan kuuluvat myös jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä säädettyjen esineoikeuksien olemassaolo ja lukumäärä (numerus clausus). [99]

85. Asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädetyn soveltamisalan rajoituksen yhteydestä asetuksen 29 artiklaan, [100] jonka otsikkona on ”Esineoikeuksien muuntaminen”, käy lisäksi ilmi, että kyseisten säännösten tarkoituksena on taata jäsenvaltioiden itsenäisyys esineoikeuksien osalta, jotta jäsenvaltio ei joutuisi tunnustamaan sellaisia eri jäsenvaltion laissa tarkoitettuja esineoikeuksia, joihin asianosaiset ovat vedonneet ja joita sen oikeudessa ei ole.

86. Kun asetuksen 2016/1103 1 artiklan 2 kohdan g alakohdassa säädettyä soveltamisalan rajoitusta luetaan yhdessä asetuksen johdanto-osan 24 perustelukappaleen kanssa, sitä ei siis voida soveltaa esimerkiksi tilanteessa, jossa ratkaistavana on kysymys siitä, onko omaisuuden erillisyyden valinneiden puolisoiden yhdessä hankkima omaisuus asetettu heidän keskinäiseen yhteisomistukseensa. [101] Sama koskee myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaista vaatimusta, jossa vaaditaan yhteisomistuksen purkamista ja omaisuuden jakamista, koska tällaisen vaatimuksen perusteella on ratkaistava kummankin entisen puolison oikeudet heidän varallisuussuhteisiinsa sovellettavan lain mukaan. [102] Asetuksen 29 artiklasta, joka koskee aviopuolisoiden väliseen varallisuussuhteeseen perustuvia esineoikeuksia, voidaan lisäksi päätellä, ettei merkitystä ole sen *toteamisella, että kyseisiin oikeuksiin sovelletaan eri säännöksiä kuin aviovarallisuussuhteita koskevia säännöksiä kyseisen käsitteen suppeassa merkityksessä*. [103] Kyseisessä artiklassa käyttöön otettu esineoikeuksien muuntamismekanismi merkitsee lisäksi sitä, että on perusteltua pyrkiä selvittämään, mikä on vedotun esineoikeuden funktio aviovarallisuussuhteisiin sovelletussa järjestelmässä.

87. Minä siis katson, että tällainen tapa hahmottaa esineoikeuksien merkitys on osa unionin lainsäätäjän tarkoittaman aviovarallisuussuhteiden käsitteen määritelmää. Niinpä esineoikeuksien luonnetta koskevaa asetuksen soveltamisalan rajoitusta on tulkittava suppeasti sellaisten arviointiperusteiden perusteella, jotka eivät edellytä tuomioistuimelta, jossa asia on pantu vireille, kanteen arvioimista tasolla, jolla ylitettäisiin tuomioistuimen menettelyn alussa suorittaman toimivallan tutkimisen rajat.

98 Ks. tuomio 12.10.2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, 47 kohta). Unionin tuomioistuin johti kyseisen määritelmän toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta ja virallisten asiakirjojen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta tehdyn ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (KOM(2009) 154 lopullinen, s. 5) perusteluista. Tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa tehdyssä ehdotuksessa neuvoston asetukseksi (COM(2016) 106 final) todetaan kyseisen ehdotuksen 1 artiklan yhteydessä, ettei asetus ”vaikuta kiinteistöä koskevien esineoikeuksien luonteeseen, esineiden ja oikeuksien laadun määrittelyyn tai näiden oikeuksien haltijan etuoikeuksien määrittelyyn”, 5.1 kohta (s. 7).

99 Ks. tuomio 12.10.2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, 48 kohta). Unionin tuomioistuin tukeutui asetuksen N:o 650/2012 johdanto-osan 15 perustelukappaleessa esitettyihin selvennyksiin, jotka on esitetty samoin sanamuodoin asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 24 perustelukappaleessa.

100 Vastaava säännös sisältyy asetuksen N:o 650/2012 31 artiklaan, jonka soveltamisalan unionin tuomioistuin katsoi 12.10.2017 antamassaan tuomiossa Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, 63 kohta) kattavan ainoastaan esineoikeuksien sisällön ja niiden täytäntöön panemisen sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä, jossa niihin vedotaan. Kyseistä 31 artiklaa ei voida soveltaa, kun esineoikeudellisella erityisjälkisäädöksellä siirrettävä esineoikeus on omistusoikeus ja kun jäsenvaltiossa, jonka on tunnustettava kyseisen esineoikeuden vaikutukset, tunnustetaan omistusoikeus (tuomion 64 ja 65 kohta).

101 Ks. em. Wautelet, P., ”Article 1. – Champ d’application”, 174 kohta ja tapaus nro 14.

102 Ks. asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 52 perustelukappale. Ks. myös em. Wautelet, P., ”Article 1. – Champ d’application”, 176 ja 177 kohta.

103 Ks. em. Wautelet, P., ”Article 29. – Adaptation des droits réels”, 26 kohta. Ks. myös säännöstä, jota lähtökohtaisesti sovelletaan asioissa, joissa on kyse aviopuolisoiden välisen yhteisomistuksen päättymisestä, asetuksen 2016/1103 27 ja 29 artiklan yhteisvaikutuksen nojalla mutta jota on tarkennettava tilanteissa, joissa ei ole erotettava toisistaan aviovarallisuussuhteisiin sovellettavaa lakia ja yleisten oikeussääntöjen mukaista yhteisomistussääntelyä, Godechot-Patris, S., ”Article 27”, em. teoksessa Corneloup, S. ym., s. 267–281, erityisesti 39 kohta.

88. Totean lisäksi, että vaikka nyt käsiteltävässä asiassa ei voida soveltaa muita sovellettavan lain soveltamista koskevia rajoituksia, kun otetaan huomioon oikeusriidan kohde, niitä on mielestäni syytä käsitellä, koska niistä käy ilmi, että vaikka tietyt kysymykset eivät koskekaan ”esineoikeuksien luonnetta”, ne kuuluvat kuitenkin esineoikeuden alaan ja jäävät näin ollen asetuksen 2016/1103 soveltamisalan ulkopuolelle.

2. Oikeusriidan kohde ja esineoikeuksien oikeudenala

89. Tässä yhteydessä voidaan mainita useita rajoituksia. Niinpä Patrick Wautelet toteaa, että siihen, miten yksi puolisoista hankkii omaisuutta koskevan esineoikeuden, sovelletaan sekä esineoikeuksia koskevaa lakia että omaisuuden hankintatapaan sovellettavaa lakia.[104] Muiden kirjoittajien tavoin hänkin katsoo, että esineoikeuksia koskevan lain soveltaminen on mahdollisesti rajattu koskemaan sellaisia toimia, joilla yksittäistapauksessa toteutetaan omaisuuden ositus tai jakaminen.[105]

90. On myös esitettävä varaus, joka koskee tällaisen osituksen tai jakamisen toteuttamista tavalla, johon liittyisi rekisterimerkinnän tekeminen. Rekisteröintimuodollisuudet on rajattu asetuksen 2016/1103 soveltamisalan ulkopuolelle sen 1 artiklan 2 kohdan h alakohdassa.[106]

91. Tarkasteltuani asetuksen 2016/1103 soveltamisalan arvioinnissa huomioon otettavia eri seikkoja esitän päätelminäni, jotka koskevat aviovarallisuussuhteiden käsitteen tulkitsemista, lähinnä seuraavaa:

– Kyseisessä asetuksessa määritellään tuomioistuimen toimivallan ja sovellettavan lain yhtenäisyyden periaate, jota siinä myös konkretisoidaan, tarkoituksessa yksinkertaistaa (entisten) puolisoiden välisten varallisuussuhteiden käsittelemistä, koska kyseisiin varallisuussuhteisiin liittyy puolisoiden viettämään yhteiselämään erottamattomasti liittyviä erityispiirteitä

– kyseisen asetuksen mukaan oikeusriitojen käsittelyä ei voida hajauttaa parin omaisuuden sijaintipaikan perusteella

– kun omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneet aviopuolisot ovat hankkineet omaisuuserän yhteisomistukseensa ilman muita yhteisomistajia, yhteisomistus johtuu avioliitosta ja varsinkin omaisuuden erillisyyden järjestelmästä

– sillä, että yhteisomistukseen sovelletaan yleisiä varallisuusoikeudellisia oikeussääntöjä, ei ole merkitystä, koska kyseiset oikeussäännöt ovat ainoa mahdollinen säännöstö, jota omaisuuden erillisyyden järjestelmän soveltamisalaan kuuluneet aviopuolisot saattoivat käyttää, ja koska kyseisiä oikeussääntöjä käytettiin avioliiton tai sen purkamisen seurauksena syntyneen varallisuussuhteen järjestämiseen eli toisin sanoen avioliittoon perustuvan yhteisomistuksen

104 Ks. em. Wautelet, P., ”Article 1. – Champ d’application”, 131–133 kohta.

105 Ibidem, 179 kohta. Ks. myös em. Looschelders, D., ”Art. 1 EuGüVO Anwendungsbereich”, 2024, 11 kohta.

106 Ks. asetuksen 2016/1103 johdanto-osan 27 ja 28 perustelukappale. Tuomioiden täytäntöönpanon osalta toimivalta on lisäksi ainoastaan sen jäsenvaltion tuomioistuimilla, jossa tuomion täytäntöönpanopaikkakunta sijaitsee. Ks. Bryssel I a -asetuksen 24 artiklan 5 alakohta. Yhteisöjen tuomioistuin totesi 26.3.1992 antamassaan tuomiossa Reichert ja Kockler (C-261/90, EU:C:1992:149, 26 ja 27 kohta), jossa se tukeutui P. Jenardin Brysselin yleissopimusta koskevaan selvitykseen (EYVL 1979, C 59, s. 1), että edellytyksenä on läheinen yhteys ”pakkokeinojen käyttämiseen tai irtaimen tai kiinteän omaisuuden takavarikointiin sen turvaamiseksi, että tuomio tai toimi voidaan aineellisesti panna täytäntöön”.

järjestämiseen. Nyt käsiteltävässä asiassa kyseisiä yleisiä oikeussääntöjä sovelletaan oikeusriidan ratkaisemisen yhteydessä aviopuolisoiden omaisuuden erotteluun

– aviopuolisoiden yhteisomistuksessa olevien kiinteiden omaisuuserien yhteisomistuksen purkamista ja omaisuuserien jakamista koskeva kysymys ei kuulu ”esineoikeuksien luonnetta” koskevan soveltamisalan rajoituksen suppeaan soveltamisalaan ja

– asetuksen 2016/1103 27 artiklan e alakohdassa säädetään, että aviovarallisuussuhteisiin sovellettavan lain säännösten mukaisesti määräytyvät ”aviovarallisuussuhteiden purkaminen ja omaisuuden ositus, jako tai myynti”.

Näin ollen kyseiset toimet on toteutettava asetuksen 2016/1103 27 artiklan mukaisesti, ja nyt käsiteltävässä asiassa sovellettava laki on sen jäsenvaltion laki, jota sovelletaan aviopuolisoiden valitsemaan aviovarallisuussuhteiden järjestämistapaan eli omaisuuden erillisyyden järjestelmään.

92. Totean lopuksi, että tällä hyvin kattavalla lähestymistavalla noudetaan mielestäni vaatimusta siitä, ettei tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan tarkistamisesta asian vireilletulovaiheessa tule tehdä monitahoisempaa ottamalla käyttöön useita eri arviointiperusteita.

93. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa myöntävästi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymykseen, minkä seurauksena kansainvälinen toimivalta on siis sillä tuomioistuimella, jossa kanne nostettiin Tšekin tasavallassa.

V Ratkaisuehdotus

94. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Nejvyšší soudin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa 24.6.2016 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2016/1103 1 artiklan 1 kohdan ensimmäistä alakohtaa ja 3 artiklan 1 kohdan a alakohtaa

on tulkittava siten, että

sopimusperusteisen omaisuuden erillisyyden järjestelmän valinneiden aviopuolisoiden avioliittonsa aikana yhteisomistukseensa hankkiman kiinteistön yhteisomistuksen purkamista ja omaisuuden jakamista koskeva menettely kuuluu kyseisen asetuksen soveltamisalaan.